

MŪSŲ INTERVIU

AR IMS PŪSTI ŠILTESNI VĖJAI IŠ VARŠUVOS? – **Irena Gasperavičiūtė** 3

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

LIETUVA EUROPOJE. GRAŽIOS SUKAKTYS – **Darius Vilimas** 6

STEIGIAMOJI KONFERENCIJA – **Petras Maksimavičius** 8

RENKAME LIETUVOS PREZIDENTĄ – „**Aušros**“ inf. 18

ŠVIETIMAS

PASKUTINIS SKAMBUSIS PUNSKO LICĖJUJE – **Gintarė Vektoritė** 10

KULTŪROS BARUOSE

PASITINKANT LIETUVOS DAINŲ ŠVENTĖS 100-METĮ – **Jurgita Stankauskaitė** 12

IV VAIKŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ „BITUTE PILKOJI“ SUVALKUOSE – **Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė** 14

VAIKŲ SĄSKRYDIS „PASVEIKINKIM MAMYTES!“ – **Asta Pečiulienė** 16

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

SIMONO DAUKANTO PAMOKOS – **Darius Kuolys** 19

KALBOS KERTELĖ

DAROM TVARKĄ! – **Birutė Burdinaitė-Ołów** 24

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Kelias į begalybę – Šiaurės pašvaistė Punske (Valdo Žilionio nuotr.)

Gegužį meldžiamasi prie kaimo kryžių (Ramonos Masionytės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23

tel. (+48) 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny,

ul. Wileńska 9

tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė

Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė

Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów

Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,

Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė,

Irena Jakubauskienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2024-05-15

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny

Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002

SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

**Wydanie dwutygodnika "Aušra"
i kwartalnika dla dzieci
mniejszości litewskiej "Aušrelė"**

DOFINANSOWANIE
406 000 zł

CAŁKOWITA WARTOŚĆ
445 080 zł

DATA PODPISANIA UMOWY
04-03-2024 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidyne reiškiama tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Gegužės mėnuo – pats gražiausias per visus metus: dienos ilgėja, pražysta kaštonai, alyvos skleidžia kvapus, nedrąsiai pradeda lįsti iš žemės salotų ar agurkų daigeliai. Ir ta sodri žaluma, kuri nuteikia žmogų viltingai. Anot mūsų dainiaus Maironio, „vien meilę norėtum dainuoti“. O šiais metais dangus dar pažėrė Šiaurės pašvaistės spalvų. Labai ryškiai ir netikėtai šioje geografinėje platumoje ji buvo matoma gegužės 11 dieną. Kam nepasisekė savo akimis stebėti, gali pasižiūrėti internete – feisbuke ne vienas publikavo ypatingo šviesos žaismo nuotraukas.

Patį gražiausią mėnesį švenčiame brangiausio žmogaus – Motinos dieną. Lietuvoje ją minima gegužės pirmąją sekmadienį, tad pamazū tradicija tampa tą dieną Punske surengti Vaikų sąskrydį ir pasveikinti visas mamytės. Tokios iniciatyvos ėmėsi Punsko lietuvių kultūros namai. Gegužės 26-ąją renginys Motinoms bus surengtas Seinų „Lietuvių namuose“.

Šie metai įdomūs rinkimais. Neseniai išsirinkę savivaldybių vadovus ir tarybas Lenkijoje, jau turėjome galimybę stebėti prezidento rinkimus Lietuvoje. Ir nors prieš juos atrodė, kad bus intriga – į antrąjį turą pateks naujas politikas (Ignui Vėgėlei kai kurios apklausoos žadėjo antrąją vietą), pasirodo, staigmenų nebuvo. Kaip ir prieš 5 metus, gegužės 26 dieną susirungs dabartinis prezidentas Gitanas Nausėda ir esama premjerė Ingrida Šimonytė.

Referendumo dėl dvigubos pilietybės rezultatas buvo neigiamas. Nesurinkta reikiamų daugiau nei 50 proc. visų balso teisę turinčių piliečių balsų „už“. Per televiziją jau buvo galima girdėti, kad bus keičiamas Pilietybės įstatymas. Beje, ši tema mūsų krašto lietuviams neaktuali.

Ar ims pūsti šiltesni vėjai iš Varšuvos?

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Pernai rudenį Lenkijoje buvo išrinkta nauja valdžia. Spauddoje ar televizijoje galime sekti jos įvairių sričių darbus. Tačiau tautinių mažumų tema Lenkijoje vis dar tiek nepopuliari, kad centrinėje žiniasklaidoje nelabai ir išgirsi, kaip keičiasi politika ar nuostatos mus dominančia tema.

Nuo 2005 metų veikia Bendroji vyriausybės ir tautinių bei etninių mažumų komisija, kurioje lietuviams atstovauja Aldona Jurkūnaitė ir Algirdas Vaicekauskas. Kalbinu Algirdą Vaicekauską apie tai, kokie vėjai pučia tautinėms mažumoms iš Varšuvos.

Irena Gasperavičiūtė: Po spalio mėnesį vykusių rinkimų pasikeitė Lenkijoje valdžia. Paprastai tautinės mažumos linkusios manyti, kad kairiosios ar centro politinės partijos joms palankesnės ir jautriau žiūri į jų poreikius. Ar iš tikrųjų taip yra?

Algirdas Vaicekauskas: Daug metų stebint Lenkijos valdžios požiūrį į tautines mažumas, galima pasakyti, kad iš principo dešiniųjų ir kairiųjų politika mažumų atžvilgiu mažai kuo skiriasi. Skirtinga tik retorika. Dešinišios partijos radikalesnės, todėl jų retorika tautinių mažumų atžvilgiu yra priešiškesnė, o kairieji kalba diplomatiškiau, tad susidaro įspūdis, jog jų politika palankesnė. Čia toks bendras pastebėjimas. Kalbant apie pastaruosius 8 metus, tautinių mažumų politika

aiškiai pasikeitė į blogą pusę. Turiu omeny akivaizdžią vokiečių mažumos diskriminaciją, kai įstatymu buvo sumažintas vokiečių kalbos valandų skaičius mokyklose. Apskritai galima pasakyti, kad nuo to, kas buvo pasiekta tautinių mažumų politikoje iki ateinant „Teisės ir teisingumo“ partijai į valdžią – žengėme kelis žingsnius atgal.

I. G.: Daug metų priklausai Bendrajai vyriausybės ir tautinių bei etninių mažumų komisijai, tad iš arti matai valdžios požiūrį į tautines mažumas. Ar jaučiami pasikeitimai atėjus naujiems valdantiejiems? Kokių pokyčių galime dar tikėtis?

A. V.: Komisija veikia nuo 2005 metų, nuo tada, kai pradėjo galioti Tautinių mažumų įstatymas. Tai Lenkijos premjero patariamasis organas tautinių mažumų klausimais. Taigi Komisijos užduotis gali būti labai svarbi formuojant valstybės tautinių mažumų politiką. Bet kad ji būtų reikšminga, reikia visų pirma atsižvelgti į jos nuomonę, priimant sprendimus, kurie vienaip ar kitaip susiję su tautinių mažumų gyvenimu ir veikla. Per 19 metų buvę įvairių situacijų. Reikia dar pasakyti, kad 2005-aisiais Tautinių mažumų įstatymas ir vėliau Komisijos atsiradimas buvo naujas reiškinys Lenkijos tautinių mažumų politikoje. Tuo metu valdantieji (įstatymas priimtas valdant kairiesiems, bet jo įgyvendinimas atiteko „Teisės ir teisingumo“ partijai) nelabai

Algirdas Vaicekuskas ir Aldona Jurkūnaitė Komisijos posėdyje

suprato praktinį Komisijos vaidmenį, todėl jos pastabos priimant įstatymus ar neigiamos nuomonės tam tikrais klausimais kėlė valdančiųjų nuostabą. Minėtu 19 metų laikotarpiu keliskart keitėsi valdžia, vienu metu Komisija veikė netgi prie Administracijos ir skaitmeninio ministerijos (dabar Vidaus reikalų ir administracijos ministerija), tai buvo ir įvairių požiūrių į jos vaidmenį. Tik galima teigti, kad su kairiųjų pažiūrų valdančiais visada vykdavo dialogas, ko negalima pasakyti apie pastaruosius 8 metus.

Šiuo metu jau po pirmojo Komisijos posėdžio galima susidaryti įspūdį, kad atmosfera keičiasi. Jau priimtas sprendimas grąžinti vokiečių kalbos valandas į mokyklas. Iš vidaus reikalų viceministro ir tuo pačiu vieno iš Komisijos pirmininkų išgirdome, kad reikia pagaliau spręsti problemas ir mažiau kalbėti apie jas, o svarbiausia – kad santykiai su tautinėmis mažumomis turi būti formuojami pagal partnerystės principą.

Vienas iš svarbesnių pakitimų tas, kad dabartinė valdančioji dauguma planuoja keisti Tautinių mažumų

įstatymą. Tai vienas iš nedaugelio įstatymų, kuris beveik 20 metų nebuvo keičiamas, nes vis dar tautinės mažumos kelia daug emocijų Lenkijos visuomenėje.

I. G.: Lenkijos Seimo pirmininkas įsteigė naują pareigybę – patarėjo tautinių bei etninių mažumų ir regioninės kalbos klausimais. Ar tai kaip nors gali pagerinti mūsų, tautinių mažumų, gyvenimą?

A. V.: Taip, tai geras žingsnis naujos santykių kokybės link, tai ir prestižo klausimas bei parodymas, kad tautinės mažumos, kaip viena silpniausių Lenkijos visuomenės grupių, yra svarbios. Turint omenyje, kad Seimo pirmininkas turi tris patarėjus – tai didelis dėmesys mums. Ar padėtis pagerės – laikas parodys, bet vien šis žingsnis leidžia manyti, jog esąs nusiteikimas ką nors keisti į gerą pusę.

I. G.: Ar apskritai keičiasi požiūris į tautines mažumas Lenkijoje?

A. V.: Galima taip pasakyti, bet, aišku, tai vyksta labai lėtai. Kaip minėjau, pirmi žingsniai jau žengti aukščiausiosios Lenkijos valdžios. Čia reikia paminėti LR Prezidento naujametinius susitikimus, kurie susilaukia daug žiniasklaidos dėmesio, Seimo pirmininko patarėjo paskyrimą bei faktą, kad vadovėliuose atsirado temos apie tautines mažumas, bet visa tai – vis tiek per mažai.

Labai svarbu, kokia atmosfera kuriama žemiausiu lygmeniu, t. y. valsčiuose, ten, kur gyvena tautinė mažuma. Kalbant konkrečiai apie lietuvius – vis dar Seinuose vyksta reiškiniai, kurių XXI amžiuje Europos Sąjungoje būti neturėtų. Turiu omeny itin tendencingo vadinamojo Kresų muziejaus įkūrimą ir tai, kokią žinutę jis perduoda visuomenei. Šios įstaigos šeimininkė yra Seinų parapija, tačiau daug lėšų buvo skirta iš valstybės centrinio biudžeto. Muziejuje, galima sakyti, nutylimas Seinų krašto indėlis į lietuvių kultūrą. Mes liekame tarytum antraeiliai piliečiai, o mūsų paveldas nesvarbus, nereikšmingas. Bent kol kas Seinų parapijos dvasininkija tuo keliu eina. Jei ištrinsime savo paveldą, mūsų nebeliks, nes nebelikus šaknų, nebėra į ką atsiremti. Štai dvi Seinų istorijos paveldą įamžinančios lentos – Vincui Kudirkai ir kovojusiesiems dėl lietuviškų mišių Seinų bazilikoje – šiuo metu saugomos „po stalu“ ir laukia, kada parapijos administracija leis jas pakabinti. Supraskime, kad tai nėra normalu. Mes, lietuviai, esame lygiaverčiai Seinų bazilikos ir seminarijos rūmų paveldėtojai ir turime visišką teisę įamžinti savo kultūros paveldą. Nesuprantama, kodėl po trijų dešimtmečių nuo Lenkijos ir Lietuvos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutarties pasirašymo vis dar kyla priešišcumų. Tačiau norint spręsti sunkias ir skaudžias mums problemas, būtina ir patiems būti

aktyvesniems. Dažnai nuo mūsų aktyvumo priklauso problemų sprendimas. Naivu būtų manyti, kad kažkas iš šalies imsis jas spręsti.

Dažnai nutylime ir Berznyko problemą, kuri, beje, nebuvo išspręsta, bet vis mažiau apie ją kalbama. Turiu omeny „Panerių obeliską“.

I. G.: Neseniai buvo paskelbti visuotinio surašymo duomenys. Kokie rezultatai tautinėms mažumoms? Ką apie lietuvius pasako paskutinio visuotinio piliečių surašymo rezultatai?

A. V.: Apskritai tautinių mažumų yra daugiau lyginant su 2011 metų surašymo duomenimis. Pastarojo piliečių surašymo metodika buvo kitokia nei anksčiau. Buvo galima pasirinkti, kad tapatiniesi tik su lietuvių tauta, bet buvęs ir atsakymas, jog tapatiniesi su dviem tautybėmis, pvz., lietuvių ir lenkų. Turbūt tai lėmė, kad per šį surašymą su lietuvių tauta besitapatinančiųjų buvo daugiau nei per 2011 m. surašymą. Tačiau labai svarbus rodiklis tas, kad yra namų aplinkoje kalbančiųjų lietuviškai, bet savęs nelaikančių lietuviais. Šis reiškinys būdingas lietuviams, gyvenantiems Seinų ir Punsko valsčiuose, ten,

kur jie gyvena etninėse žemėse. Tai akivaizdus asimiliacijos proceso padarinys. Dar iš inercijos kalbama gimtąja kalba, bet ji jau nesuvokiama kaip vertybė.

I. G.: Kaip manai, kas (turiu omeny – kokie valdžios sprendimai) iš esmės pakeistų tautinių mažumų savijautą Lenkijoje?

A. V.: Manau, kad pasikeistų situacija, jeigu būtų tikras nusiteikimas saugoti tautines mažumas, jų tapatybę. Reikia visų pirma įsiklausyti į pačių mažumų balsą arba pasinaudoti kitų šalių patirtimi. Tarkim, kai kuriose šalyse yra garantuotas tautinių mažumų atstovavimas parlamente. Lenkijoje, kur šios mažumos sudaro vos 1 proc. visuomenės, esanti tokia lengvata, kad mažumų komitetams netaikomas 5 proc. paramos reikalavimas. Tai žymiai per mažai, nes realiai (ką parodė paskutiniai rinkimai) neįmanoma patekti nei vienam tautinės mažumos atstovui į Seimą. Lenkija yra ratifikavusi Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją, kur įsipareigoja saugoti tautinių mažumų kalbas, tačiau šioje srityje daroma tiek, kiek

iniciatyvos parodo pačios mažumos. Jeigu tautinė mažuma yra tiek nusilpusi, kad iniciatyvos pritrūksta, ji po truputį ir gęsta.

Ar nevertėtų sugrįžti taip pat prie dvikalbių kaimų pavadinimų Seinų valsčiuje klausimo? Prieš beveik dvidešimt metų Burbiškių gyventojai buvo kreipęsi į Seinų savivaldybę, kad ir jų kaimas (kaip Punsko valsčiuje) būtų pažymėtas dvikalbe lentele. Jie buvo surinkę parašus, tačiau savivaldybė argumentavo, kad reikėtų šį klausimą spręsti viso valsčiaus kontekste.

Apibendrinant galima pasakyti, kad daugumos nusiteikimas tautinių mažumų atžvilgiu iš esmės lemia jų „būti ar nebūti“.

I. G.: Balandžio 21 d. pasibaigė savivaldybių rinkimai. Jie mums ne mažiau svarbūs nei centrinės valdžios rinkimai. Kaip vertini jų rezultatus mums, lietuviams?

A. V.: Savivaldybių rinkimai yra svarbūs, nes labai dažnai mūsų gyvenimas priklauso nuo sprendimų savivaldybėse ir čia vyraujančių nuostatų. Tikri santykiai formuojami būtent vietinės politikos erdvėje. Tarkim, mokyklos, kur mokoma lietuviškai, ar kultūros centrai yra finansuojami savivaldybių, net nevalstybinės mokyklos, kaip antai Seinų „Žiburys“ ar Suvalkų, finansuojamos per savivaldybes. Tad labai svarbu, kas bus miesto burmistras, prezidentas ar valsčiaus viršaitis. „Žiburio“ mokykla tuo įsitikino netolimoje praeityje, kai lėšos, skirtos jai išlaikyti, savivaldybėje buvo skiriamos kitiems tikslams. Taip pat savivaldybė yra atsakinga už Tautinių mažumų įstatyme numatytų teisių įgyvendinimą, pvz., pagalbinės kalbos ar vietovardžių tautinės mažumos kalba įteisinimą.

I. G.: Ačiū už pokalbį.

Lenkijos Seimo Pirmininko Šimono Holovnicos (Szymon Hołownia) susitikimas su Bendrosios vyriausybės ir tautinių bei etninių mažumų komisijos nariais

Lietuva Europoje. Gražios sukaktys

DARIUS VILIMAS

Kartu su narystės NATO dvidešimtmečiu ši pavasarią švenčiamas ir Lietuvos narystės Europos Sąjungoje (ES) dvidešimtmetis. Į šią organizaciją Lietuva su Lenkija pateko vienu metu. Jos ištakos siekia pirmuosius pokario metus, kai iškiliausi Vakarų Europos politikai stengėsi užmiršti karo baisumus, susitaikyti ir padėti pagrindą žemyno atstatymui ir suklestėjimui. Karinį saugumą demokratinei žemyno daliai garantavo NATO organizacija ir ypač amerikiečiai, o ekonomiškai teko kliautis savo jėgomis. Žinoma, kad Maršalo planas padėjo Vakarų europiečiams finansiškai, tačiau buvo būtinas ir glaudesnis ekonominis valstybių bendradarbiavimas. Siekta atsispirti komunistinio bloko spaudimui ne tik kariškai, bet ir ekonomiškai. Kartu visada pabrėžta, kad naujosios sąjungos nares jungs ir ištikimybė demokratijos principams.

Pradžią Europos vienijimuisi davė vadinamoji Šumano deklaracija (1950), numačiusi Prancūzijos ir Vokietijos plieno ir anglių kartelinį susitarimą. Prie jo tada prisijungė dar keturios valstybės (Beniliuksas ir Italija). Po to būta dar keleto susitarimų. Tada bendradarbiaujančios šalys nesivadino Europos Sąjunga, tai buvo Europos ekonominė bendrija, toks darinys – ES sukurtas 1992 m., pasirašius Maastrichto sutartį. Galima ilgai ir detalai kalbėti apie ES tikslus ir principus, bet trumpai tariant, ji deklaruojama kaip laisvų, demokratinų ir nepriklausomų valstybių susibūrimas,

vienijantis Europą ekonomiškai ir kultūriškai. Šiandien jos narės yra 27 Europos valstybės, kuriose gyvena 438 mln. gyventojų, ekonomiškai tai trečioji planetos galybė po JAV ir Kinijos. Svarbu pabrėžti ir tai, kad ES savo sprendimus priima vienbalsiai, kas gal kam ir nepatinka, bet parodo, jog formaliai atsižvelgiama ir į didžiųjų, ir į mažųjų Sąjungos narių interesus.

Niekam nėra paslaptis, kad didžiausias senųjų ES narių

Šiandien ES narės yra 27 Europos valstybės, kuriose gyvena 438 mln. gyventojų, ekonomiškai tai trečioji planetos galybė po JAV ir Kinijos. Svarbu pabrėžti ir tai, kad ES savo sprendimus priima vienbalsiai, kas gal kam ir nepatinka, bet parodo, kad formaliai atsižvelgiama ir į didžiųjų, ir į mažųjų Sąjungos narių interesus.

patrauklumas – jų gerovė. Daugelį Sąjungos valstybių nuniokojo paskutinio pasaulinio karo liepsnos, tačiau jos stebėtinai greitai atsigavo, pavijo ir pralenkė savo prieškarinį pragyvenimo lygį. Didelės algos, santykinai nedidelės kainos daugelyje ES valstybių visą laiką viliojo neturtingesnes jų kaimynes. Į jas ne tik traukė dirbti jų gyventojai, – pačios valstybės visaip stengėsi tapti ES narėmis. O šimtai tūkstančių vargingų Afrikos ir Azijos gyventojų iki šiol bėga į Europos Sąjungą kaip į pažadėtąją žemę, dažnai rizikuodami savo gyvybėmis.

XXX

Ar įstojusi į Europos Sąjungą Lietuva laimėjo? Atsakymas nekelia jokių abejonių. Sąjungos deklaruojamas laisvas prekių ir paslaugų judėjimas, naujos investicijos, laisvas darbo jėgos judėjimas, pagaliau euras ir bevizė Šengeno zona daro ją patrauklią daugeliui Europos ir net Azijos valstybių. Kandidates vilioja aukštas pragyvenimo lygis, išvystyta socialinės ir sveikatos apsaugos sistema, didžiaja dalimi nemokamas aukštasis mokslas ir kitos gėrybės, kurių jos pačios neturi. Į ES pareiškė norą stoti ne tik beveik visos buvusios SSRS europinės dalies respublikos, subyrėjusios Jugoslavijos dalys, bet net ir Turkija.

Aukštas ES pragyvenimo standartas iki šiol yra šalių kandidačių siekiamybė. Bet net ir po dviejų narystės dešimtmečių senosios ir naujosios Sąjungos narės skiriasi savo pragyvenimo lygiu. Juk dar šiandien Vokietijos ir, pavyzdžiui, Lietuvos atlyginimų vidurkis skiriasi 2–2,5 karto. Žinoma, kad tokia nelygybė palengva mažėja. Tačiau tai tikrai neišsilygins iš karto. Mes vejamos nares senbuves. Kalbama, kad Vilniaus regionas jau pavijo ir pralenkė visos ES pragyvenimo lygio vidurkį. Smagu, bet juk Vilnius – dar ne visa Lietuva!

Jokia paslaptis, kad į naująsias ES nares ateina ne tik investicijos, bet ir dideli pinigai iš centrinio Sąjungos banko. Daugelyje naujokių piniginei parama sudaro nemažą jų biudžeto dalį. Milžiniškos sumos sukasi ir įvairiuose tiksliniuose fonduose. Be Sąjungos paramos

Iš Irenos Gasperavičiūtės asmeninio albumo

2004 m. gegužės 1 d. švenčiant Lietuvos ir Lenkijos įstojimą į Europos Sąjungą. Iš kairės: Bronius Makauskas, Irena Gasperavičiūtė, Mantas Maksimavičius, Petras Maksimavičius, Aušra Černevičienė, Algirdas Vaicekuskas, Živilė Makauskienė

ne tik neturėtume normalių kelių, bet ir jau senokai būtų bankrutavę mūsų ūkininkai, užsidarytų didelė verslo dalis.

XXX

Pastaruoju metu ES išsakoma ir daug priekaištų. Stodami į šią bendriją tikėjomės būti lygiaverčių tautų sąjungos nare. Tačiau paskutiniaisiais metais eurobiurokratai vis labiau siekia paversti ją federaliniu dariniu, kur atskirų valstybių interesai nebūtų patys svarbiausi, o vietos vyriausybės pavirstų nuolankiomis ir bebalsėmis europinio „centro“ direktyvų vykdytojomis. Nors vienos valstybės hegemonija formaliai nefiksuota, akivaizdu, kad stipriausia ir įtakingiausia ES valstybe natūraliai tapo Vokietija, kas dažnokai kėlė kitų Sąjungos valstybių nepasitenkinimą. Pasinaudojusi nelegalių emigrantų antplūdžio sukeltu nepasitenkinimu iš Sąjungos

po 2017 m. referendumo pasitraukė Didžioji Britanija, daugiau galios joje norėtų turėti ir Prancūzija ar Italija, kitos valstybės. Norima atsakyti taip pat sprendimų vienbalsiškumo, prisidengus vykstančiu karu Ukrainoje, nors pačios europiečių sankcijos agresorei, kaip jau įsitikinome, sukelia tik suktų rusų oligarchų ir jų valdžios vyrų šypsenas...

Nemažai susierzinimo ir dėl niekur nerinktų europinių komisarų direktyvų, dažnai privalomai siunčiamų vykdyti Sąjungos narėms. Lenkijoje iki pastarųjų metų tai buvo traktuojama kaip grėsmė valstybės nepriklausomybei (nesvarbu, pagrįstai ar ne), o Lietuva visus briuselinių viršininkų nurodymus vykdo greitai ir be jokių atsikalbinėjimų. Užtenka prisiminti, kaip mes žaibiškai ratifikavome vadinamąją Lisabonos sutartį, jos net tinkamai neaptarę ir neįvertinę... Tapome juokingais „spartuoliais“!

Keistoka atrodo ir kova už visokių mažumų teises. Suprantama, kad kitokių negalima skriausti, bet nereiktų užmiršti, jog taip perdėtai rūpinamasi žiauraus ilgamečio karo Ukrainoje metu. Juk jos „išvaduotojai“ su malonumu prarytų ir visą ES, kurią išlepino ilgalaikė taika ir gerovė. Ir kuri, būdama ekonominė galybė, be NATO struktūrų ir toliau lieka labai menku militariniu dydžiu. Labai kurioziška atrodo ir kova už ekologiją, pamažu tampanti susireikšminusių aktyvistų manija. Žaliojo kurso gerbėjai darosi panašūs į sektantus, naiviai tikėdamiesi, kad europiečiai išgelbės pasaulį nuo visuotinio atšilimo, mažindami aplinkos taršą, kai tuo pat metu didžiausios atmosferos teršėjos – Kinija ir Indija – ramiai sau didina taršios gamybos apimtį. O kiek teršalų per dieną „sukuria“ karas Ukrainoje ar Gazos Ruožė?

Artimiausi metai bus lūžio metai ne tik dėl karo Ukrainoje. ES turėtų apsispręsti dėl savo ateities, savo pavidalo. Kas mes esame ir kuo norime būti? Ar norime būti vienodų europ provincijų sankaupa, vienijama vienos valiutos ir beveidės privežtų ekonominių pagėgėlių (dažniausiai net ne iš Europos) masės, šnekančia anglų ir vokiečių kalbų mišiniu? Ar vis dar būsime išdidūs ir nepriklausomi europiečiai, nepasiduodantys globalizacijos (tautų sumaišymo) vėjams? Nuomonių yra įvairių. Svarbiausia, kad jos visos būtų išgirstos ir į jas būtų įsiklausyta.

Steigiamoji konferencija

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Balandžio 25 d. Punske įvyko Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ steigiamoji konferencija. Į šios grupės sudėtį įeina Lietuvos Lazdijų, Kalvarijos ir Vilkaviškio rajonai bei Lenkijos Punsko, Rūdelės, Gibų, Krasnapolio, Jeleniavo, Šipliškių, Seinų valsčiaus, Vižainio ir Seinų miesto savivaldybės.

Konferencijoje dalyvavo Lietuvos ir Lenkijos pasienio savivaldybių vadovai, Palenkės vaivados bei Palenkės vaivadijos seimelio atstovai, Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės steigimo 2018 metais iniciatoriai. Dalyviams pasveikino Punsko savivaldybės viršaitis Vytautas Liškauskas ir Lazdijų rajono merė Ausma Miškinienė.

LR konsulato Seinuose vadovas Genadijus Mackelis pristatė Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo aktualijas bei ekonominio bendradarbiavimo statistinius rodiklius. Šie skaičiai išties įdomūs. Šiuo metu Lenkijoje veikiančios lietuviškos įmonės sukūrusios apie 20.000 darbo vietų, o prekybos apyvarta pasiekė 10 milijardų eurų sumą. Kaip pažymėjo G. Mackelis, pastaruosiu metu Lietuva vis daugiau dėmesio kreipia į naujas technologijas ir su jomis susijusių gaminių kūrimą. Ji jau tapusi puslaidininkų arba lazerių gamybos lydere ne tik regione, bet pasaulyje, o šie gaminiai naudojami beveik visose gyvenimo srityse, pradedant karine technika, medicina, baigiant namų apyvokos reikmenimis. Pasak

konsulato vadovo, sprendimai investuoti į naujų technologijų plėtrą netrukus suteiks didelę pridėtinę vertę, ir augant ekonomikai tai pajus eiliniai Lietuvos piliečiai.

G. Mackelis pažymėjo, kad pastaruosiu metu, blogėjant geopolitinei situacijai, Lietuva ir Lenkija tampa lyderėmis, kurios kartu geba ne tik paveikti Europos didžiųjų valstybių sprendimus, bet ir realiai vertina regione kylančias grėsmes. Pasak jo, dar reikia atlikti kai kuriuos „namų darbus“, pavyzdžiui, spręsti tautinių mažumų įvairias problemas, tačiau tai negali užgožti strateginių reikalų, tokių kaip saugumas, nelegalios migracijos valdymas ir pan.

Konsulato vadovas priminė Lenkijos Seimo Pirmininko Š. Holovnios (Sz. Hołownia) neseniai vizito Vilniuje metu išsakytus žodžius: „Turime skatinti įvairius ryšius, nes galime atsidurti situacijoje, kai vieni kitus turėsime ginti. (...) Mūsų visuomenės turi būti artimos kaip niekada anksčiau.“ Tas kasdienis abiejų šalių lyderių bendradarbiavimas leidžia geriau išgirsti Lietuvos ir Lenkijos balsą pasaulyje, ypač perspėjimus apie grėsmes, kurias kelia Rusija ir Baltarusija, arba paramos Ukrainai būtinumą.

G. Mackelis atkreipė dėmesį taip pat į informacinį karą, kuris jau seniai vyksta mūsų regione. Pasak jo, kalbos apie „Suvalkų koridorių“ ir įvairias su tuo susijusias grėsmes neatsiranda savaime. Iš tiesų galima pastebėti, kaip ši informacija valdoma ir dozuojama priklausomai nuo to, kokia politinė ar socialinė padėtis regione. Gera proga stiprinti propagandą visuomet atsiranda vykstant rinkimams, ūkininkų protestams ar kitokiems neramumams.

Lazdijų merė A. Miškinienė ir Punsko viršaitis V. Liškauskas

Kalba LR konsulato Seinuose vadovas G. Mackelis

Tai konferencijos metu patvirtino taip pat Palenkės vaivadijos seimelio bei vaivados atstovai, kurie pastebi neigiamas tendencijas investicijų ar turizmo srityse. „Suvalkų koridorius“ gąsdina turistus. Jie pradeda vengti vykti į šį regioną. Dėl to kenčia viešbučiai, maitinimo įstaigos, agroturizmas. Taip pat neatsiranda naujų investuotojų, kurie dėl įvairių gąsdinimų bijo savo kapitalą prarasti, todėl nestato naujų gamyklų, logistikos centrų ir pan. Vaivadijos atstovai pažymėjo, kad matydami tokias tendencijas svarsto, kaip šią padėtį pagerinti, kokius instrumentus panaudoti, kad sumažintų „Suvalkų koridoriaus“ neigiamą įtaką ekonomikai.

Iniciatyva steigti minėtą grupę atsirado jau 2018 m. Praėjus keletriems metams, 2023-ųjų gegužės mėn. Lazdijų, Kalvarijos ir Vilkaviškio rajonų merai bei Punsko, Rūdelės, Gibų, Krasnapolio, Jeleniavo, Šipliškių, Seinų valsčiaus, Vižainio ir Seinų miesto vadovai pasirašė deklaraciją dėl Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ įkūrimo. Šio susitarimo pasirašymui anksčiau pritarė savivaldybių tarybos. Vėliau buvo laukiama abiejų šalių Užsienio reikalų ministerijų patvirtinimo. 2024 m. vasarį Palenkės

vaivada Jacekas Bżozovskis (Jacek Brzozowski) įteikė Lenkijos užsienio reikalų ministerijos sprendimą pritarti Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ steigimui. Steigiamosios konferencijos metu nuspręsta, kad Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės Lenkija-Lietuva būstinė bus Punske.

Kam reikėjo steigti dar vieną darinį? Pagrindinis siekis – pritraukti ES lėšų. Kaip konferencijos metu kalbėjo Punsko viršaitis Vytautas Liškauskas, svarbiausias grupės tikslas – tiesiogiai iš Europos Komisijos gauti lėšų regiono savivaldybių plėtrai. Svarbu, kad įsteigta grupė galės kreiptis dėl lėšų ne tik į nacionalines valdymo institucijas, bet ir tiesiogiai į Briuselį.

Taigi įkurta Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė sieks Lietuvos ir Lenkijos pasienio regionų plėtros, bendradarbiavimo, gyvenimo sąlygų gerinimo, ekonominės ir socialinės sanglaudos stiprinimo. Įgyvendinant pasienio savivaldybių bendradarbiavimą, svarbu skatinti ne tik vietos valdžios institucijų dalyvavimą bendroje veikloje, bet ir nevyriausybinio sektoriaus, verslo bendruomenės išitraukimą į pasienio regiono plėtrą. Konferencijos metu buvo aptarti pirmieji žingsniai,

kuriuos žengs minėta grupė. Lazdijų rajono savivaldybės merės patarėja Sonata Dumbliauskienė įvardijo sritis, kurioms bus galima siekti ES finansavimo. Tai: turizmas, kultūros paveldas, švietimo programos jaunimui ir senjorams, gamtos apsauga (pvz., ežerų švarinimas), naujosios technologijos, įmonių konkurencingumo didinimas ir pan.

Baigiantis konferencijai Punske asamblėjos pirmininku išrinktas Šipliškių savivaldybės viršaitis Mariušas Grigienas (Mariusz Grygieńć).

Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG) – tai Europos Sąjungos teisės aktais įsteigti juridiniai asmenys, skirti teritoriniam bendradarbiavimui palengvinti ir Sąjungos ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai stiprinti. Tokias grupes nuspręsta steigti, kadangi ligi šiol veikiančių euroregionų galimybės pagal jų teisinę sistemą, palyginti su augančiais lūkesčiais, yra ribotos.

Kaip jau minėjau, ETBG yra juridinis asmuo. Grupė, kurios registruota būstinė esanti Lenkijos Respublikos teritorijoje, įgyja juridinio asmens statusą nuo įtraukimo į užsienio reikalų ministro tvarkomą Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių registrą dienos.

Lenkijoje jau veikia kelios tokios grupės. Pirmoji ETBG „Tritia“ buvo įsteigta 2013-02-25. Ją sudaro regioninio lygmens vietos savivaldos padaliniai: Silezijos ir Opolės vaivadijos, Čekijos Moravijos-Silezijos regionas.

2023 m. kovo mėn. draugija „Euroregionas Nemunas“ su Alytaus miestu pasirašė sutartį dėl pirmosios Lietuvos ir Lenkijos pasienyje Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Nemunas – Niemen“ steigimo. Pirmuoju šios grupės pirmininku tapo Cezaris Ciesliukovskis (Cezary Cieslukowski), o pirmininko pavaduotoju – Alytaus miesto meras Nerijus Cesiulis.

Paskutinis skambutis Punsko licejuje

GINTARĖ VEKTORIŪTĖ

Mokyklos baigimas – tai svarbus gyvenimo momentas, kuris kartu ir liūdnas, ir kupinas laimės. Juk dvylika metų teko praleisti mokyklos suole. Prieš akis – brandos egzaminai ir svarbūs gyvenimo pasirinkimai.

Šių metų balandžio 26 d. Punsko Kovo 11-osios licejų paliko jubiliejinę 65-oji absolventų laida. Paskutinio skambučio skambesys į platų pasaulį išlydėjo 31 jaunuolį. Abiturientus sveikino mokyklos direktorius Alvydas Nevulis, auklėtojos Birutė Vaičiulienė ir Alicija Krakauskienė, Seinų apskrities viršininko pavaduotojas Antanas Baudys, Seinų apskrities tarybos vicepirmininkė ir Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininkė Jolanta

Malinauskaitė-Vektorienė, būrelių vadovai Asta Pečiulienė, Dainius Pavilionis ir Darius Valinčius, mokyklos savivaldos globėja Irena Nevulienė bei tėveliai. Tradiciškai renginio metu buvo sugiedotas Lietuvos himnas ir į jaunesnių draugų, trečiokų, rankas perduota mokyklos vėliava.

Nemažas būrys mokinių apdovanoti pažymėjimais su pagyrimu. IV A klasėje geriausius rezultatus pasiekė: Onutė Karaneckaitė, Viktorija Petruškevičiūtė, Indra Valinčiūtė, Gintarė Vektoriūtė ir Rimas Rėkus. IV B klasės geriausi mokiniai: Danielius Vaina, Viktorija Zdanavičiūtė ir Aneta Čerlionytė. Ne tik gerais mokymosi rezultatais pasižymėjo ketvirtokai, – jie ir puikūs krepšininkai, dainininkai, šokėjai.

Abiturientai parodė atsisveikinimui skirtą meno programą. Skambėjo dainos, eilėraščiai, padėkos auklėtojoms, visiems mokytojams. Buvo sušoktas „Gailingis“. Pirmą kartą istorijoje šį šokį atliko visos sudėties (6 vaikinai ir 12 merginų) grupė. Džiaugsmo ašaros susipynė su liūdesiu, ypač kai trečiokai atsisveikino mus, įteikdami gėlytes ir absolventų kepurėles. Tada supratome: laikas šioje mokykloje baigėsi.

Vėliau pagal tradiciją, akordeono garsams lydint, prie mokyklos buvo pasodintas berželis. Netrūko artimųjų sveikinimų, gėlių ir šypsenų. Abiturientės Lidutės tėveliai Teresė ir Darius Radzevičiai mokyklai padovanojo mūsų krašto meistro pagamintą stalą, kuris primins 65-ąją

Iš Punsko licejaus archyvo

KUR BEKELIAUTUM – KELIAUK

licėjaus laidą. Paskutinio skambučio akimirkos įamžintos nuotraukose. Manau, kiekvienam iš mūsų tai buvo ypatinga diena, kuri visam laikui pasiliks atminty.

Atsisveikinimo su Punsko licėjaumi dieną vainikavo trečiųjų surengti „Dzinguliukai“. Tai tradicinė programa, kurios tikslas paskutinį kartą šiek tiek pasijuokti iš išeinančio

jaunimo. Trečiokai negailėjo šmaikščių pokštų. Renginio tema – vestuvės. Smagu buvo pasižiūrėti į save iš kito perspektyvos. Juoko buvę iki ašarų ne tik ketvirtokams, bet ir visai publikai, kurios susirinko nemažas būrys.

Emocijas, kurios lydėjo tą dieną abiturientus, sunku aprašyti žodžiais. Viskas susipynė: liūdesys, laimė, stresas, baimė, džiaugsmas, juokas ir nežinios jausmas – kas bus toliau? Juk greitai brandos egzaminai, kam studijos, kam darbai, žodžiu, tikro gyvenimo pradžia.

Esame dėkingi auklėtojoms, mokytojams, draugams, visai licėjaus bendruomenei už visus ketverius metus. Buvo visko, bet svarbiausia, kad čia visi kartu augome, mokėmės, sėmėmės žinių ir tobulinome savo gebėjimus. Ši mokykla – puikus pasirinkimas, atveriantis daug galimybių ateity. Punsko licėjui linkime dar daug tokių šaunių abiturientų laidų.

MIELI AUKLĖTINIAI!

Prieš ketverius metus atėjote į Punsko licėjų. Čia įgijote daug žinių ir gebėjimų, dalyvavote popamokinėje veikloje: dainavote, šokote, sportavote, vaidinate, ruošėte mokyklos tradicinius renginius, redagavote „Dėmesio“ laikraštėlį... Savo laimėjimais ir pasiekimais garsinate mūsų licėjaus vardą Lietuvoje ir Lenkijoje.

Šiandien nuaidėjo Jums paskutinis skambutis... Baigėte Punsko Kovo 11-osios licėjų. Esate 65-oji mūsų licėjaus laida. Greitai prabėgo metai, tačiau tikrai išliks daug brangių akimirkų. Neužmiršime kartu organizuotų renginių, išvykų, nepakartojamo Šimtadienio... Mūsų atmintyje liks Jūsų jaunatviškas džiaugsmas, nuoširdumas, mandagumas, 18-ieji gimtadieniai... Dėkojame Jums už mokėjimą susitelkti, vienas kitam padėti ir atsakingai atlikti darbus. Labai vertiname Jūsų aktyvumą ir tautinį sąmoningumą, kurį matėme dirbdamos su Jumis. Mokykloje paliekate nerūpestingą klegesį, paliekate ašaras ir pykčius, kurie atrodo tokie juokingi, kai pasibaigia, paliekate mokyklinius suolus, kuriuose sėdint gimdavo ne tik žinios, bet ir idėjos, draugystė ar meilė bei moksleiviški pokštai... Kiekvienas paliekate po dalelę savęs...

Netrukus rinksitės naujus kelius. Prieš Jus atsivers plataus pasaulio durys. Keliaukite ir ieškokite „savo“ vietos gyvenime, tačiau išsukę iš seno, pažįstamo, gerai praminto tako neskubėkite jaunatviškų svajonių įgyvendinti svetimame krašte. Neišmainykite savo Tėvynės ir gimtosios kalbos, lietuviškos šeimos ir gimtojo krašto. Saugokite jaunystės grožį ir draugystę, nepamirškite nuoširdumo žmonėms. Gyvenime dalinkitės džiaugsmu, šiluma ir laime. Nepraraskite tikėjimo, vilties ir meilės!

Tikime, kad niekada neužmiršite, kas esate, neišbarstysite tikrų vertybių, kurias Jums įskiepijo tėvai ir mūsų unikalūs licėjus. Lai Jūsų gyvenimus lydi didžiulė sėkmė, gražiausios svajonės bei protingiausi pasirinkimai. Kuo geriausios kloties Jums, mielieji, kuo gražiausių ateities sprendimų!!!

Auklėtojos Birutė Vaičiulienė ir Alicija Krakauskienė

Pasitinkant Lietuvos dainų šventės 100-metį

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Balandžio 14 d. 14.00 val. Punsko lietuvių kultūros namuose vyko choreografinio sambūrio „Jotva“ koncertas, skirtas Lietuvos dainų šventės 100-mečiui pasitikti. Nors renginys buvo mokamas (kainavo tik 15 zlotų), pritraukė pilną salę žiūrovų – nuo mažiausių iki didžiausių šokio ir muzikos mėgėjų. Koncertas Punske buvo pavadintas „Žaliuokim“, savo prasme susijęs su šiuo metų vasarą Lietuvoje organizuojama didžiule Dainų švente „Kad giria žaliuotų“. Norint geriau suprasti vykusio koncerto esmę, naudinga būtų išsiaiškinti *žaliavimo* tiesioginę ir netiesioginę reikšmę, prisiminti gyvybės medžio simbolių lietuvių kultūroje, nuoširdžiai priimti pasiruošimo šventei išskirtinumą, įsisąmoninti Punsko, Seinų ir Suvalkų krašte buvusių, esamų ir būsimų šokių, dainų ar net ir teatro renginių vertę lietuvių

Koncerto akimirka

išlikimo kontekste, galima pabandyti pasamprotauti keliais klausimais.

KODĖL „ŽALIUKIME“?

Šio klausimo paprastume slypi nepaprastas raginimas gyventi tautoje,

rūpinantis nesenstančiomis vertybėmis, pradedant nuo gyvenimo darnoje su gamta. „Jotvos“ koncerto įvade žiūrovus ištikęs dygstančio ąžuolo stebuklas galėjo reikšti ne tik pačios gamtos gimimą, bet ir tautos kaip smulkaus grūdelio formavimąsi pasaulio platybėje. 1924-ųjų Dainų šventė Lietuvoje, kurią atidarė Lietuvos valstybės ir visuomenės veikėjas, Vasario 16-osios Akto signataras bei antrasis šalies prezidentas Aleksandras Stulginskis, prasidėjo „Tautiška giesmė“, romantiškai pakylėjusia dainingą tautą. Per šimtmetį Lietuva keitėsi. Ji buvo grobiama, plėšoma, tremiama – verčiama su šaknimis, tačiau – kaip Justinas Marcinkevičius eilėse rašė: „Kiek rovė – neišrovė./ Kiek skynė – nenuskynė.“ Per šimtą metų augantis medis stipriai suauga su jį maitinančia žeme, visai kaip ir žmogus – per tiek pat laiko dvasinis ryšys su Tėvyne išsiskaido kartose. Jeigu ir viskas aplinkui keičiasi, jeigu

„Jotvos“ mažieji šokėjai

amžiaus tėkmėje pasaulis verčiasi aukštyn kojomis, gyvybės medis išlaiko tvarką, neleidamas chaosui sujaukti trijų gyvybiškai ir dvasiškai svarbių erdvių. Nuo seniai yra žinoma ir grožinėje literatūroje ar poezijoje aprašyta, kaip lietuvių tauta stipriai supynusi šaknis su gimimo vieta – kurioje augama, iš kurios išeinama ir į kurią įvairiais gyvenimo etapais sugrįžtama. Ji maitinasi savo žemės gėrybėmis, gražindama aplinkai kultūrinės ir kalbines dovanas – neįkainojamą lietuvių kartų tęstinumą, augimo ir vystymosi maistą. Po šimto metų tauta subręsta taip kaip lietuvių apdainuota giria, užgrūdinus stiprių balsų ošimą. Daina, lyg medžio lapų virpėjimas, jungia praeitį su dabartimi – 1924-uosius su 2024-aisiais. Šiandien, kaip ir anuo met, dainuojama širdimi, paleidžiant garsų derinius per visą Lietuvą, prijungiant po pasaulį išsiplėtusias lietuvių tautos šakeles.

KUO ŠIŲ METŲ LIETUVOS DAINŲ ŠVENTĖ YRA YPATINGA?

Šventės kūrėjai rašo: „Šimtmetis yra puiki proga įsivardyti savo esmę. Ko mes siekiame ir vėl susitikdami? Ką vieni kitiems trokštame pasakyti,

Moterų grupė

tardami prasmingus, bet įpareigojančius žodžius *mūsų vertybės*? Kiekvienas tarsi žinome, nujaučiame, apie ką yra šie žodžiai ir kokią reikšmę jie įgauna šiandien, kai pandemiją keičia karas, kai tūkstančiai balsų nutyla.

Mūsų vertybės – gyvybė, kuri nesibaigia. Gyvybė, kurios neįmanoma nei užgniaužti, nei pamiršti, nes ji yra viena, bet mūsų visų. Tai gyvastis, kuri per amžius tęsiasi – iš žmogaus į žmogų, iš atminties – į ateitį, iš namų – į pasaulį, iš kalbos – į dainą,

iš 1924-ųjų – į 2024-uosius. Todėl ruošdamiesi šimtmečio Lietuvos dainų šventei, atsiremiamė į mums svarbiausią žodį *gyvybė*, kviesdami visus kartu pasvarstyti, kas ir kodėl mes esame šiandien ir kokie išliksime, kaip būsime rytoj.“ Nuo mūsų pačių priklauso buvimo, gyvenimo ir išlikimo klausimai. Nesvarbu, kur lietuvių tautos vaikai gyvena, juos jungia vienas stiprus kamienas – gyva Lietuva. Tad ir mes, pasienio kampu tyje gyvenantys, turime jausti ypatingą *mūsų vertybėmis* paremtą išlikimo atsakomybę. Dėl to gyvename dainomis, šokiais ar teatru nusagstyta kasdienybė, o kur dar etninės kultūros klodai su rankdarbių menu! Šiandien mes štai tokie esame. O kokie buvome prieš šimtmetį?

KAS VYKO 1924-AISIAIS MŪSŲ KRAŠTE?

Prieš šimtą metų mūsų krašto lietuvių padėtis buvo nepavydėtina. Tai buvęs tas laikas, kai šiame ruože vyko didžiausi teritoriniai pakeitimai, tačiau kultūrinis gyvenimas šiaip taip krutėjo, nes reikėjo kaimui prasiblaškyti. Jo poreikis žmogaus egzistencijai turėjo ypatingą reikšmę. Apie tai yra pasakoję vyresniosios kartos seneliai. Ieškant rašytinių liudijimų apie

Senjorai su „Jotvos“ vadove Kornelija Mauliute

mūsų lietuvių gyvenimo paveikslą 1924-aisiais, pavyko išgaudyti kelis faktus, daugiausia susijusius su švietimo pradžia. Štai kas rašyta Punske leistuose šaltiniuose:

- 1924 m. Lenkijoje buvo išleistas įstatymas, nustatantis pagrindus organizuoti tautinių mažumų mokyklas. Suvalkijos lietuviai mažai galėjo šiuo įstatymu pasinaudoti. Žmonių prašymai likdavo be atsakymo.

- Apie 1924-uosius Burbiškiuose, Kampuočiuose, Vidugiriuose ir dar keliose vietose įkuriamos lietuviškos mokyklos lietuvių dėstomąja kalba.

- 1924 m. prieš Velykas Juozas Vaina su Motiejumi Nevuliu nuvyko į Suvalkus ir parsivežė į Vidugirių kaimą mokytoją. Mokytojas Povilanskis mokė lietuviškai ir lenkiškai. Tada mokykloje mokėsi 36 įvairaus amžiaus mokiniai. „Į tą pirmą pradžios mokyklos klasę pateko mokinių iš: Būdos, Didžiulių, Dzeveciškės, Paliūnų, Pelalių, Skarkiškės, Sankūrų, Tauruciškės, Rašačių ir Vidugirių 26 mokiniai.“

- 1924 m. rugpjūčio 31 d. Seinų apskrities lietuviai „Vilniaus kelio“ 35 nr. paskelbė protestą prieš Varšuvos lenkų seimo „mažumų“ teisių įstatymus, kurie neduoda jokių teisių Seinų-Suvalkų srities lietuviams. Pasirašė atstovai Seinų miesto ir kaimų: Radžiūčių, Paliūnų, ... ir kitų mažesnių (284 psl.).

Lietuvoje aidinčios dainos nepasiekė čia gyvenančių lietuvių ausų. Abejoju, ar kas nors galėjo girdėti apie Kaune ruošiamą šventę. Naujai nubrėžtos šalių ribos, perskyrusios šio krašto žmonių gyvenimus, kėlė rūpestį dėl lietuvių likimo. Tačiau ar nebuvo dainingų suėjimų, šokių vakarėlių ar vaidinimų kluonuose? Paslapčia, patyliukais, nekeliant didelių švenčių. Kaip žinia, mūsų krašte jau 1906 m. suvaidintas pirmas vaidinimas „Amerika pirtyje“. Tad nepaisant didelių perversmų žmonės su pertraukomis sugrįždavo prie vaidinimų vakarų su šokiais ir dainomis. Muzika, dainingi vaikų žaidimai

lydėję ir mokyklose. Visko būta, tik kitokia apimtimi, prisitaikant prie politinės situacijos, derinant buitį su kultūriniu gyvenimu.

KAS ESAME PO ŽALIUOJANČIOS SENGIRĖS SPARNAIS?

Lietuvos dainų šventė sieja viso pasaulio lietuvius, kviesdama prisijungti prie visą savaitę trunkančios renginių pynės. Kiekvienas lietuvių susibūrimas vienija, pakursto tautiškumo ugnelę, paberia naujų žarijų, kad nei vienas neabejotume tuo, kas esame ir kodėl reikia išlikti tautoje ir su tauta. Savaitę trunkančiame renginyje mūsų krašto lietuviai dalyvauja jau kelis dešimtmečius. Pirmieji „Jotvos“ šokėjai grandioziniame šokių ir dainų koncerte pasirodė sovietų okupuotoje Lietuvoje (į renginį reikėjo vykti per Gardiną). Koncerto Punske metu prisiminimais dalijęsi jotviečiai minėjo ilgą kelionę į Vilnių, tačiau negailėjo malonių žodžių apie patį renginį, pasiruošimus išeinant į sceną, buvimą tarp lietuvių po koncerto. Jų buvimas anuomet ir jų veiklumas šiandien įrodo, kad būtent buvimas kultūriniame gyvenime padeda nepamesti savęs, pakurstyti savo ir kitų įsitikinimą, jog neįkainojama vertybė ošti tarp savų šakų, turėti vieną stiprų genties pamatą.

Kas mes esame? Esame tokie kaip „Jotvos“ šokėjai: skirtingo amžiaus, formų ir likimų žmonės, tačiau turintys noro žaliuoti, kaip įrodo sambūrio senjorai ir naujai susibūrusi moterų grupė. Kokia peršasi mintis? Jaunatviška dvasia alsuoja net ir po stora medžio žieve. Nepakirskime šaknų, nelaužykime šakų. Mes visi augame ant jų pamato.

Renginys įgyvendintas parėmus Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai.

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Prieš kelerius metus pradėta rengti Vaikų šokių šventė „Bitute pilkoji“ Suvalkuose, atrodė, pamaži prigyjanti. Šiomet ji buvo surengta jau ketvirtą kartą. Vyko 2024 m. balandžio 19 d. viešbučio „Loft 1899“ salėje.

Smagu, kad į šokančių bitelių avioliuką susirinko net 160 mūsų krašto ir Lietuvos mažųjų šokėjų. Tradiciškai renginį vedė „bitelė motinėle“ Alicija Krauzlytė. Scenoje matėme būrį puikių šokėjų: Suvalkų lietuvių vaikų darželio ir pagrindinės mokyklos „Sūduviukas“ (vad. A. Krauzlytė), Punsko darželio „Žirniukas“ (vad. A. Nevulienė ir A. Marcinkevičienė), Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos „Trepšiuką“ (vad. E. Balkevičienė), Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos šokėjus (vad. I. Makūnaitė), Seinų lietuvių „Žiburio“ darželio „Žiburiukas“ (vad. A. Maksimavičienė ir G. Karanekienė), Vidugirių mokyklos „Lencūgėlį“ (vad. I. Kalinauskienė), Punsko LKN vaikų liaudies meno studiją „Puniukai“ (vad. A. Pečiulienė) bei choreografinį sambūrį „Jotva“ (vad. K. Mauliūtė). Svečiai iš Lietuvos – tai Šiaulių Juventos progimnazijos liaudiškų šokių kolektyvas „Liuoksinis“ (vad. A. Rimkuvienė).

Kaip ir kasmet nepritrūko šokio mankštelės, smagios folklorinių žaidimų pynės ir bendro vaišių stalo. Bėlieka padėkoti visiems dalyviams – ir šokėjams, ir mokytojams, ir vadovams, ir dirbtuvių vedliams – už norą ir dalyvavimą. Visiems ansambliukams įteiktos Suvalkų lietuvių vaikų darželio mokytojos Anetos Kulčickaitės pieštos padėkos ir kuklios dovanėlės. Ypatingi padėkos žodžiai pagrindinei šventės rėmėjai – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai.

Bėlieka tikėti, kad kitais metais vėl susitikime Suvalkuose ir maži šokėjai sukurs nuostabią jubiliejinę, jau penktąją, šventę.

IV vaikų šokių šventė „BITUTĖ PILKOJI“ Suvalkuose

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

ŠVIETIMO,
MOKSLO IR SPORTO
MINISTERIJA

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės nuotr.

Vaikų sąskrydis „Pasveikinkim Mamytes!“

ASTA PEČIULIENĖ

„Motina yra tas asmuo, kuris gali užimti visų kitų vietas, bet nieks negali užimti jos“, – tai kardinolo Mermillodo mintis. Lietuviai vieną gražiausių metų dienų – pirmąjį gegužės sekmadienį – skyrė būtent Mamai. Tą dieną visi tekini skubame pasveikinti savo Motiną – patį svarbiausią ir brangiausią žmogų. Jau trečius metus Seinų, Suvalkų, Vidugirių ir Punsko švietimo ir kultūros įstaigų vaikučiai savo mamytėms dovanojo koncertą. Jau trečią kartą surengtas Vaikų sąskrydis, skirtas Mamos dienai. Nors gegužės pradžia nėra itin palankus laikas organizuoti bet kokį renginį, kadangi Lenkijoje dažniausiai sutampa su ilguoju savaitgalio ir kartais galime sutrukdinti šeimų planams, vis dėlto šiais metais į sąskrydį susibūrė apie 300

dalyvių. Vadinasi, tėvai, anksčiau žinodami renginio datą, yra geranoriški ir taip suplanuoja išvykas, kad

ir patys, ir vaikai, ir organizatoriai būna laimingi.

Šiomet Vaikų sąskrydyje gausiai dalyvavo Suvalkų lietuvių mokyklos ir darželio mažyliai. Jų buvo net 25. Eilėraščių ir dainelę mamytėi vaikus išmokė mokytojos Aneta Aleksaitė ir Aneta Kulčickaitė. Bene gausiausiai atstovaujamas Punsko savivaldybės vaikų darželis – dvi grupės (apie 80 vaikučių) – pradžiugino mamytės dainomis, eilėraštuku ir šokiais. Vaikus mokė mokytojos Asta Marcinkevičienė, Alicija Nevulienė, Vida Stankevičienė ir Asta Žukauskienė.

Apie stebuklingą nėriniuotą mamos suknelę („Mamos suknelė“, žodžiai ir muzika Neringos Čereškevičienės) padainavo solistė Olivija Dzemionaitė iš Vidugirių mokyklos, o jai pritarė vyresnieji ir

jaunesnieji jos draugai. Vidugiriu mokyklos atlikėjai taip pat pašoko „Ciceliukę Marceliukę“. Su šios mokyklos moksleiviais dirba mokytoja Irena Kalinauskienė.

Dainele apie „Barzdukus“ visas mamytės sveikino spalvinga Punsko Lietuvių kultūros namų vaikų vokalinė grupė „Balsynėlis“ (vad. Egidija Grimalauskienė). Punsko muzikos mokyklos atstovai dovanavo instrumentinius kūrinius: Nadija Vaznelytė mygtukiniu akordeonu pagrojo V. Ponelienės valsą „Medžių kalba. Senas beržas“ (mokyt. Sylwia Sawicka-Roszko), o įvairių konkursų laureatas – pianistas Rimas Vitkauskas atliko F. Šopeno „Largo“ (mokyt. Svetlana Mažeikienė). Labai įdomią, išskirtinę programą parodė Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos mokiniai, vadovaujami Irenos Kalinauskienės. Tai buvo „mokyklinis orkestras“, kurį sudarė kanklės, akordeonai, smuikai, fleitos, būgnas bei vokalas. IV–VI kl. mokiniai atliko dvi liaudies dainas: „Ožys ant tilto stovėjo“ ir „Gaidys“. Punsko mokyklai atstovavo taip pat III klasės skaitovė Karolina Stankevičiūtė, deklamavusi nežinomo autoriaus eilėraštį „Gobšė“ (mokyt.

Edita Balkevičienė).

Seinų „Žiburio“ mokykla – dainuojanti mokykla, todėl dovanų atvežė dvi daineles: solistė Gabija Stoskeliūnaitė atliko kūrinių „Tai gražumas Lietuvos“ (muz. A. D. Žiedelienės, žodž. Z. Sadauskaitės), o drauge su savo bendraamžiais dar padainavo tų pačių autorių dainą „Duokit skėtį“ (mokytojai Juozas Pileckas ir Irena Vaicekauskienė).

Vaikų liaudies meno studijos „Puniukai“ šokėjai (nuo pat mažiausio 3-mečio iki vyriausio 16-mečio) atliko penkis šokius: „Naujienos“, „Mykoliukas ir Barbora“, „Pupos“, „Žilvitis“ ir „Jaunuolių polka“ (vad. Asta Pečiulienė) – mamoms iš scenos skriejo šokantys linkėjimai. Vaikų sąskrydį užbaigė „Jotvos“ merginos ir vaikučiai, pašokę „Sukis, mano kedeli“ bei folklorinių šokių pynę: „Suktinį“, „Polką keturinę“, „Grečnikę“ ir „Šyvi“, vad. Kornelija Mauliūtė. Tokius meniškų linkėjimus paruošė šiais metais vaikai savo mamytėms.

Koncerto pabaigoje visi vaikai su atsineštomis gėlytėmis rankose subėgo į sceną ir skambant „Motinėls obelėls“ melodijai klausėsi Inos Misiukonytės (mokyt. Edita

Balkevičienė) linkėjimų mamai:

*Paklausykite, mielos mamos,
Dėl vaikų jūs būkit ramios,
Kai išalks, parlėks jie patys
Į namus, kur jiems pastatė,
Jie vienodi – jūs skirtingos,
Mamos, būkit išmintingos,
Mylimiausioji mama – tik viena.*

Po šių žodžių kiekvienas artistas nuskubėjo pas savo Mamytę – su savo žiedu, linkėjimais, bučiniiais ir dėkinga širdele.

Po sveikinimų visų vaikų laukė staigmena. Jiems buvo įteikti ledai. Labai aciū rėmėjai – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai (programai „Globali Lietuva“), kad galėjome tą sekmadienį pradžiuginti tiek mamas, tiek vaikus. Nuoširdžiai dėkoju taip pat scenografijos autoriui Robertui Slovikui, kurio dėka žiūrovai galėjo gėrėtis ne tik savo žaviais vaikais scenoje, bet ir išpūdinga kompiuterine grafika – mirguliuojančiomis gražiausiomis gėlėmis ir besiskleidžiančiais spalvingais žiedais, skirtais mamoms. Aciū visiems vaikučiams, jų mokytojams, darželių ir mokyklų vadovams už kartu sukurtą šventę Motinoms.

*Mamytės,
Jums norisi palinkėti kuo daugiau
tokių vaikučių pabiručių,
kartais galbūt irzlių,
kartais verkiančių,
o kartais meiliai besišypsančių,
bet visada Jus besąlygiškai
mylinčių ir tik gero Jums linkinčių.
Juk, pasak kinų patarlės,
pasaulyje yra tik vienas gražus
vaikas – ir kiekviena motina jį turi...*

Renkame Lietuvos prezidentą

„AUŠROS“ INF.

Šie metai Lietuvai ypatingi – treji rinkimai: prezidento, Europos Parlamento ir Seimo. Ir dar referendumas dėl dvigubos pilietybės įteisinimo – jau antrą kartą nepavykęs. Keisti Konstitucijos 12 straipsnį reikia daugiau nei 50 proc. visų balso teisę turinčių piliečių balsų „už“. Šįsyk, kaip ir prieš 5 metus, tiek balsų nesurinkta, vadinasi, Konstitucija išlieka nepakeista.

Keista, kad apskritai prieš penkerius metus nepasisekus pakeisti Konstitucijos 12 str., vėl buvo bandoma tai padaryti. Kai kas aiškina, kad taip norėta prisivilioti prie balsadėžių daugiau išeivijos, o jie daugiausia balsuoja už TS-LKD. Kokie bebūtų motyvai, akivaizdu, kad bent kol kas iš esmės į Konstituciją įvesti nuostata, jog galima turėti daugiau nei vieną pilietybę, nepavyksta.

Gegužės 12 d. taip pat buvo renkamas Lietuvos prezidentas. Apklausos rodė, kad neginčijamas lyderis – dabartinis vadovas Gitanas Nausėda, tad niekas ir nenustebo, jog jis surinko 44,1 proc. balsų. Į antrąjį turą pateko dabartinė Lietuvos premjerė Ingrida Šimonytė, surinkusi beveik 19,86 proc.

Teisininkas, advokatas Ignas Vėgėlė liko trečiojoje vietoje, surinkęs 12,37 proc. balsų. I. Vėgėlė – tai dabartinę valdžią ir sistemą kritikuojantis kandidatas, kuris kaip rimčiausias konkurentas sulaukė nemažai ne tik kritikos, bet ir akivaizdaus puolimo per rinkimų kampaniją.

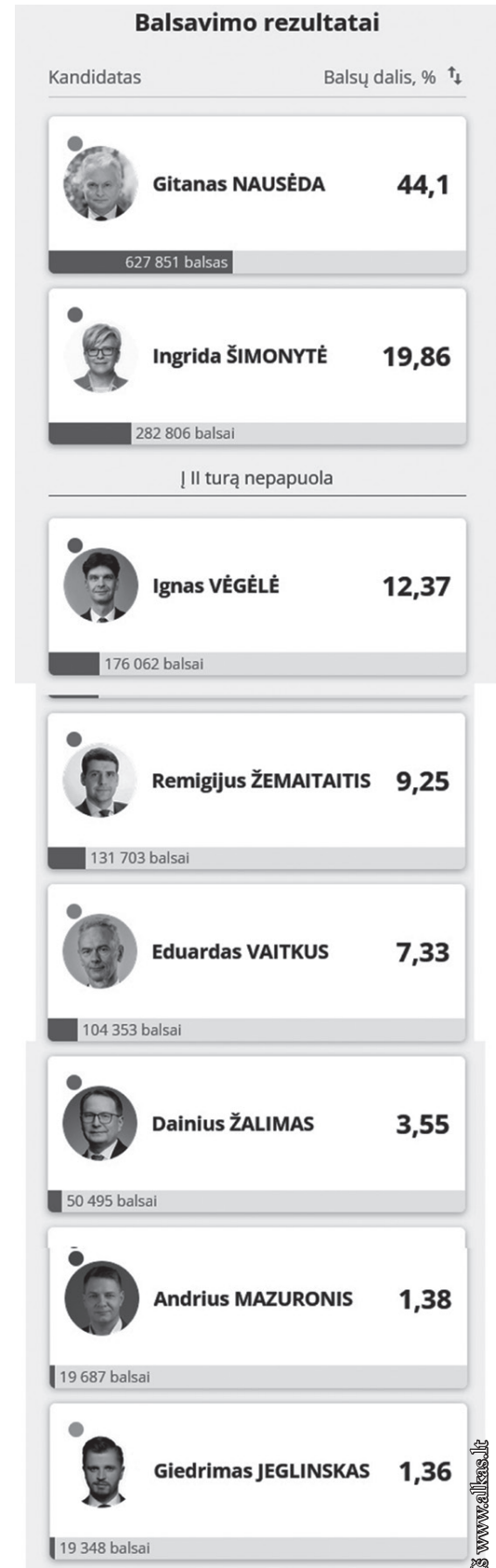
Netikėtai daug paramos gavo Seimo narys, kuriam pradėtas apkaltos procesas – Remigijus Žemaitaitis (9,25 proc.). Kiti kandidatai surinko

mažiau balsų, tačiau verta atkreipti dėmesį į Eduardo Vaitkaus rezultata. Beje, šio kandidato pasisakymai buvo akivaizdžiai prorusiški, o už jį balsavo net 7,33 proc. rinkėjų. Daugiausiai balsų jis gavo Šalčininkų rajone, Visagino mieste, Klaipėdoje – tose vietovėse, kur gyvena daugiausia rusų, baltarusių ir lenkų tautinių mažumų atstovų. Kandidatai Dainius Žalimas, Andrius Mazuronis ir Giedrimas Jeglinskas surinko nereikšmingus balsų skaičius.

LR konsulate Seinuose balsavo 48 Lietuvos piliečiai. Daugiausiai žmonių balsavo už Gitaną Nausėdą (43,75 proc.), antrojoje vietoje atsirado Ignas Vėgėlė (27,08 proc.), trečioji – Ingrida Šimonytė (20,83 proc.). Du balsus gavo Remigijus Žemaitaitis, po vieną Giedrimas Jeglinskas ir Eduardas Vaitkus. Už likusius kandidatus niekas nebalsavo.

LR ambasadoje Varšuvoje balsavo 281 rinkėjas. Čia laimėjo Ingrida Šimonytė, surinkusi 114 balsų, t. y. 40,57 proc., antrasis buvo Gitanas Nausėda (35,94 proc.), tretieji – Ignas Vėgėlė ir Dainius Žalimas, surinkę po lygiai balsų (8,19 proc.). Kiti kandidatai gavo nereikšmingus balsų skaičius.

Jau gegužės 26 d. vyks antrasis prezidento rinkimų turas. Iki to laiko reikės apsispręsti, ar balsuoti už dabartinį prezidentą Gitaną Nausėdą, ar rinktis TS-LKD kandidatę Ingridą Šimonytę.

Simono Daukanto pamokos

Pranešimas, skaitytas 2023 metų lapkričio 18 dieną Lenkijos lietuvių mokytojų konferencijoje Seinų „Lietuvių namuose“

DARIUS KUOLYS

Pasak kunigo Ignoto Vaišvilos liudijimo, Papilėje jo globotas Simonas Daukantas prieš mirtį vis kartojęs: „Aš dėl lietuystės pamatus padedu.“¹ Taigi į savo gyvenimo darbus istorikas bus žiūrėjęs kaip į ateities visuomenės kūrimą. Matyt, tokiu žvilgsniu į S. Daukanto kūrybinį palikimą galėtume žvelgti ir mes. Prasminga atidžiau panagrinėti, kokius pamatus lietuvių tautai ir kultūrai – siekė padėti pirmojo lietuviškai rašyto istorinio pasakojimo autorius.

Regis, prisiimtą kultūrinį ir politinį vaidmenį XIX amžiaus lietuvių bendruomenėje Ezopo kalba bus nusakęs pats S. Daukantas. Jau pirmame istoriniame veikale „Darbai senųjų lietuvių ir žemaičių“ (1822) jis pabrėžė tautos atminties ir jos laisvės jungtį. Istorinio pasakojimo vaizdais teigė: norint, kad nelaisva bendruomenė išsivaduoju iš vergijos, visų pirma reikia pažadinti jos laisvės atmintį. Atmintis esanti esminė tapatybės ir laisvės sąlyga. Todėl išskirtinis vaidmuo tautoje tenkas atminties saugotojams ir gaivintojams. „Darbuose“ sukuriamas „vaideliotų“ paveikslas, iškeliamos ypatingos jų priedermės. Mindaugo laikais, pasak S. Daukanto, „vaideliotai savo pamokslais ne tik tai visą giminę lietuvių ir žemaičių skatino, bet ir pačius prūsus sukėlė“ – pažadino kovai už laisvę. Lietuvos didysis kunigaikštis

Vytenis „išleido vaideliotus“ į Prūsiją, „idant primintų prūsams senų dienų liuosybę ir dorybę jų bočių prabočių skitų ir sarmatų, lygia dalia išguldytų jiems šios dienos jų vargus, nelaimes ir vergystę krikščionių“ ir taip pažadintų prūsus, „idant keltųsi prieš kryžėivius, savo kraugerius“. Būtent „vaideliotų“, „mokytojų dorybės“, pareiga – „žmogeiviais“ virtusius prūsus paraginti sukilti ir „liuosybės savo bočių prabočių ieškoti“. „Vaideliotai“ esą būtini savo laisvę ginančiai ar jos siekiančiai tautai. Mat likusi be mokytojų, be atminties gaivintojų tauta netenkanti dorybės ir vilties išlikti, – teigia S. Daukanto pasakojimas. Vytenio sumanymą supratę kryžiuočiai „visus vaideliotus iš Prūsų išvarė ir tenai begrižti užgynė“, todėl prūsams „paskui niekas jau nebepriminė dorybės, darbų, žygių, kantrybės ir narsybės jų bočių prabočių, kurie, gaudindami drąsiai neprietelius ūkės savo, ilgus amžius liuosais ir laimingais kitą kartą gyveno“². Šiais vaizdais S. Daukantas mums netiesiogiai įvardija ir savo visuomeninį vaidmenį – būti XIX amžiaus „vaideliotų“, kviečiančiu Rusijos imperijos pavergtus lietuvius prisiminti savo protėvių turėtą politinę laisvę, jų dorybes, būtinas laisvei ir valstybei atgauti, raginančiu savimi išlikti. Įsidėmėtina, kad Petrapilyje 1845 metais išleistame „Būde senovės lietuvių, kalnėnų ir žemaičių“ pats žodis „vaideliotai“

savo kilme iškalbingai siejamas su valstybe – „lieta“ – ir toje „lietoje“ vaidinamu išskirtiniu vaidmeniu: „įvairius kunigus“ senovės lietuviai „abelnai vadino vaideliotais, arba vaidelietais, nuo žodžių vaidinti ir lieta, beje, žinantys ir permanantys lietos daiktus“³. Taigi „vaideliotai“ arba „vaidelietai“ – „lietos“, arba valstybės, vyrai, gerai valstybės reikalus išmanantys ir vergijos metais valstybės idėją tautoje saugantys.

S. Daukanto pasakojimas stengiasi tautinės bendruomenės praeitį priartinti prie dabarties, susieti su dabartimi ir atverti bendruomenei ateities perspektyvą. Gimtoji lietuvių kalba, kuria pirmąkart apie protėvių darbus pasakojama, tampa esmine praeities ir dabarties jungtimi. Būtent sava kalba atveria visos „Lietuvos tautos“ istoriją lietuvių ir žemaičių motinoms bei vaikams, sykiu paverčia juos istorijos subjektu – įpareigoja protėvių žygius atsimiti, tautos pasakojimą tęsti. Šią programinę nuostatą S. Daukantas pakankamai aiškiai išdėsto „Darbų“ ir „Būdo“ pratarmėse.

„Tebturi dar lietuviai ir žemaičiai visų brangiausią, palikimą savo bočių prabočių, tai yra savo kalbą, kurią, idant išplėstų iš nasrų visa rynančio laiko ir pastatytų šalip kalbų mokytų, turi aną šiandien dailinti. Mindami užvis ant to, jog reta giminė su tokia kantrybe ir narsybe gynė savo liuosybę, su kokia senų dienų lietuviai ir žemaičiai, kurie rūpesny niekuomet nenusiminė...“⁴ – rašoma „Darbų“

1 [Mečislovas Davainis-Silvestraitis,] „Medega S. Daukanto biografijai“, in: *Lietuvių atgimimo istorijos studijos*, kn. 5. *Simonas Daukantas*, Vilnius: Viltis, 1993, p. 264.

2 *Simonas Daukantas, Raštai, parengė Birutė Vanagienė*, Vilnius: Vaga, 1976, t. I, p. 167, 170, 221–222, 239–240.

3 *Ten pat*, p. 531.

4 *Ten pat*, p. 36.

pratarmėje. Lietuvių kalba esanti „it žalia bruknelė“, kuri belapėje tautos girioje viena „lig šiai dienai tebžalioja, kaip ženklas viso to buvusio“, – teigiama „Būdo“ pratarmėje. Ir aiškinama: būtent „Lietuvos tautos“ turima „ypatinga kalba“, rodanti tautą turėjusią ir „ypatingą tikybą, rėdą, vyresnybę ir diduomenę“, taigi – „savo ūkė“⁵. Lietuvių kalba S. Daukanto pasakojime išskyla ir kaip svarbi buvusios Lietuvos laisvės liudininkė, lietuvių turėtos valstybės ženklas, ir kaip tautos ateities sąlyga: kad išplėstų savo kalbą ir save iš visa ryjančio laiko nasrų, lietuviai privalą šiandien gimtąją kalbą vartoti, puoselėti, tobulinti. Ir tai turintys daryti atmindami protėvių per amžius „narsiai gintą liuosybę“. Taip gimtoji kalba ir politinė laisvė jau lietuviško istorinio pasakojimo pradžioje sujungiamos kaip svarbios lietuvių tapatybės dalys. Taip tarsi atkartojamas XVI amžiuje Mikalojaus Daukšos skelbtas požiūris į gimtąją kalbą kaip kertinę Respublikos atramą. S. Daukantas pats vykdo M. Daukšos „Postilės“ prakalboje išsakytą imperatyvą – gimtąją kalbą „mielai vartoti, išlaikyti, skleisti“, ja „leisti savosios tautos istorijas“, ir savo asmeniniu pavyzdžiu perduoda šį imperatyvą amžininkams⁶. Beje, S. Daukantas rūpinasi ir M. Daukšos „Postilės“ perleidimu XIX šimtmečio lietuvių visuomenei. 1846-aisiais Žemaičių kunigų seminarijos rektorių Motiejų Valančių ragina: „Daukšos leidimo neatidėliok, o paskelbk prenumeratą; reikia skubėti, atidėliojant diena iš dienos, gali ir mirtis užklupti.“⁷

„Darbų“ pratarmėje taip pat išpažįstama ištikimybė seniesiems Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės

istorikams Motiejui Strijkovskiui ir Albertui Kojalavičiui-Vijūkiui. Pasak S. Daukanto, ypatingos pagarbos vertas A. Kojalavičius, „gimimo lietuvis“. Mat jis pasakoja apie lietuvių praeitį, atskyręs ją nuo lenkų ir gudų praeities, o jo raštai leidžia skaitytojui tarsi atsistoti „šalip“ darbų, buvusių prieš šimtus metų⁸. Atkreipkime dėmesį: S. Daukantas vertina savo pirmtako istorinį tekstą už tai, kad jis išryškina savarankišką, atskirą lietuvių tautos istorinį likimą, ir todėl, kad jis padeda šiandienos žmonėms atsistoti greta protėvių ir jų žygių, juos išgyventi, sykiu pajusti, kad šie žygiai nėra praėję, kad jie tęstini. Dabarties žmonių patiriama savarankiška tautos istorija kreipianti į savarankišką ateitį.

Abiejų veikalų pratarmėse pabrėžiama, kad lietuvių istorija nėra pasibaigusi, praėjusi, kad ji esanti „šalip“ dabarties žmonių. Šių laikų „rūstos dienos neišdildė dar jų širdy praėjusių laimingų laikų“ ir „tankiai šiandien dar lietuvis ar žemaitis <...> taria, veizėdamas gailinga akia į iras šalip stovinčios savo pilies: „Šitai ženklai liuosybės mano bočių prabočių!“⁹ – pasakojama „Darbuose“. Lietuvių „būdas, daba, tikyba, ūkės rėda, karyba, prekyba ir manta, arba pinigai“ esą aprašomi „dėl to vien, idant ilgainiui nepragaištų tie brangūs bočių prabočių palaikai, kurie tarp mūsų dar iki šiai dienai užsitvėrė“, o „šventi vyrai ir svieto išminčiai liepia sekti įpėdin savo bočių prabočių būdą ir aplamai jo nekleisti“¹⁰, – sakoma „Būde“. Taigi protėvių palikimas, jų būdas pažintinas tam, kad būtų puoselėjamas, kad juo būtų ir dabar remiamasi.

„Darbų“ pratarmė lietuviams iškelia ateities kultūrinį idealą: „kad mokslas ir gudrybė giminės yra amžina ir visų didžiausia garbe, dėl ko gi lietuviai žemaičiai negali stengti,

idant dasiektų tą laiptą šviesybės, ant kurio išsikėlė kitos giminės?“¹¹ Politiniai siekiai gana atvirai išdėstomi romėnų autoriaus Kornelijaus Nepoto „Gyvato didžiųjų karvaidų senovės“ pratarmėje. Įsidėmėtina, kad S. Daukantas išsaugo LDK intelektualams būdingą pagarbą antikiniam graikų ir romėnų paveldui. Į Antikos autorius jis žvelgia kaip į patikimus jaunosios lietuvių kartos mokytojus ir verčia jų tekstus į lietuvių kalbą. Kornelijaus Nepoto veikalą apie Antikos karvedžius, išleistą Petrapilyje 1846 metais, S. Daukantas skiria Lietuvos „jaunuomonei“ ir palydi tokiais „pratarmės išguldytojo“ žodžiais: „tas, kas šiuos senovės garbingų vyrų gyvenimus „rymodamas“ skaitys, ras tenai sau daug didžiai naudingų pamokslų, beje: kaip doru ir teisiu ūkėju [piliečiu] būti, kaip narsiu ir kantriu [stipriu] karėviu tapti, kaip ūkėj ir karėj elgtis, kaip nuo neprietelių tėvainę ir liuosybę gynioti, sau amžiną garbę gerais darbais nupelnyti, trumpai sakant, žinos, kas yra godingu [garbingu], o kas nepadoriu kiekvienam ūkininkui [piliečiui]. Džiaugsiuos, jei ta mano knygelė bent viename skaitytojuje padidins norą dorybės ir garbės, uždegs malonę [meilę] teisybės ir tėvainės bei aklumą praplatins.“¹² Taigi tekste, adresuotame valstiečių – tiek laisvų, tiek baudžiamą einančių – vaikams, S. Daukantas kelia Antikos kilmingiesiems skirtą dorybės imperatyvą. Kviečia Rusijos imperijos pakrastyje gyvenančius lietuvių vaikus iš senųjų graikų ir romėnų karvedžių mokytis būti piliečiais, ginti tėvynę ir laisvę, mylėti tiesą ir tėvynę.

Programines „Būdo“ autoriaus nuostatas padeda suprasti ir jo kurtas bei vartotas politinis žodynas: būtent žodynas žymi siektiną politinę tikrovę. S. Daukantas, atidžiai skaitęs XVII amžiuje išleistą Konstantino Sirvydo žodyną, regis, bus

5 *Ten pat*, p. 407–408.

6 Mikalojus Daukša, „Prakalba į malonųjį skaitytoją“, in: *Regina Koženiauskienė, XVI–XVII amžiaus prakalbos ir dedikacijos, Vilnius: Mokslas, 1990, p. 136–137, 146.*

7 *Simonas Daukantas, Raštai, parengė Birutė Vanagienė, Vilnius: Vaga, 1976, t. II, p. 781.*

8 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I, p. 37–38.*

9 *Ten pat*, p. 37.

10 *Ten pat*, p. 409.

11 *Ten pat*, p. 35–36.

12 *Ten pat*, p. 662.

Darius Kuolys skaito paskaitą Lenkijos lietuvių mokytojų konferencijoje

išsaugojęs šio pirmojo lietuvių kalbininko brėžtą skirtį tarp valstybės ir respublikos sąvokų. Lenkišką žodį *państwo*, lotyniškus žodžius *regnum*, *imperium* K. Sirvydas vertė lietuvišku žodžiu „viešpatystė“, o lenkišką *rzecz pospolita*, lotynišką *res publica* – lietuviškais „visatinė“, „bendrystė“ (visuomenė, bendrija)¹³. Taigi valstybę, viešpatystę K. Sirvydas ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės intelektualai suprato kaip viešpaties tėvoniją, valdovo valdą, respubliką – kaip laisvų piliečių bendruomenę, visuomenę. S. Daukanto kurto „Didžiojo lenkų–lietuvių kalbų žodyno“ rankraštyje žodis *państwo* verčiamas latvišku skoliniu „valstybė“, o žodis *rzecz pospolita* paliktas be lietuviško atitikmens¹⁴. Taigi S. Daukantas šių

žodžių netapatina, jų reikšmės skiria. Deja, nerasime žodžio *res publica* lietuviško vertimo ir istoriko pradėtame rašyti „Lietuvių–lotynų kalbų žodyne“¹⁵. Nėra šio žodžio lietuviško atitikmens ir S. Daukanto rengto „Lietuvių kalbos žodyno“ rankraštyje¹⁶. Tačiau skirtis tarp „respublikos“ ir „valstybės“ išryškėja istoriniuose S. Daukanto veikaluose. Į šią skirtį yra atkreipęs dėmesį Saulius Pivoras: jis pastebėjo, kad „valstybei“ S. Daukantas priešina „ūkę“ – itin dažnai ir daugiareikšmiškai vartojamą žodį¹⁷.

„Ūke“ arba gerokai rečiau „lieta“ „Būdo“ autorius dažniausiai vadina respubliką. Būtent tokią „ūkės“ reikšmę atrasime palyginę XVII šimtmečio istoriko A. Kojalavičiaus ir paties S. Daukanto istorinius raštus: A. Kojalavičiaus *Respublica Lituana*, *Res*

Lituana lietuviškame S. Daukanto tekste virsta „Lietuvos ūke“. Štai „Darbuose“ kalbama apie „Vaidevučio ūkę“: pirmasis „viešpats Lietuvos, Žemaičių ir Prūsų“, „linkėdamas laimės ūkei savo“, paraginęs suėjusius visus šių žemių „ūkininkus“ sekti bičių pavyzdžiu ir išsirinkti kunigaikštį „dėl naudos ūkės savo“¹⁸. A. Kojalavičiaus „Lietuvos istorijoje“ pasakojama apie Vaidevučio įstatymais tvarkomą naują Respubliką – Prūsų ir Alanų [lietuvių protėvių] Respubliką: *legibus Rempubl. novam administrabat; Ordinatur Respublica Prussorum et Alanorum*¹⁹. Jėzuitų istorikas rašo apie didžiojo kunigaikščio Rimgaudo stiprintą, vienytą, iš daugelio žemių sutelktą vieną Respubliką (*ex tot provinciis sub communi Principe, una Respublica coaluit*), „Darbų“ autorius pabrėžia, kad Rimgaudas „Lietuvos ūkę sustiprinęs paliko“²⁰. Kernavės seime lietuviai ir žemaičiai teigė neabejojantys, kad bendrapiliečiai rusai „iš širdies rūpinasi Respublika“ (*de Republica ex fide agerent*), ir taip privertė juos likti ištikimus Lietuvos tradicijai valdovu išsirinkti ne rusų kilmės kunigaikštį Švarną, bet Mindaugo sūnų Vaišvilką, – teigia A. Kojalavičius²¹. Lietuviai Kernavėje sakosi žiną, jog gudai „linki laimės ūkei Lietuvos“, todėl turėtų atsisakyti noro primesti šaliai gudų valdovą, – atitaria S. Daukantas²². Pasak jėzuitų istoriko, žynys Lizdeika pataręs Gediminui laimingai įvykdyti

18 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I, p. 56–58.*

19 [Albertas Kojalavičius-Vijūkas,] *Historiae Lituanae pars prior. De rebus Litanorum ante susceptam Christianam Religionem coniunctionemque Magni Lituaniae Ducatus cum Regno Poloniae libri novem, auctore P. Alberto Wiuuk Koyalowicz, Soc. Iesu S. T. H. D. Dantisci: Sumptibus Georgii Försteri, 1650, p. 17–18.*

20 [Albertas Kojalavičius-Vijūkas,] *Historiae Lituanae pars prior, p. 84; Simonas Daukantas, Raštai, t. I, p. 155.*

21 [Albertas Kojalavičius-Vijūkas,] *Historiae Lituanae pars prior, p. 116.*

22 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I, p. 181.*

13 *Pirmasis lietuvių kalbos žodynas. Konstantinas Širvydas, Dictionarium trium linguarum, parengė Kazys Pakalka, Vilnius: Mokslas, 1979, p. 381–382, 492; Senasis Konstantino Širvydo žodynas, parengė Kazys Pakalka, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1997, p. 261, 345–346.*

14 *Simonas Daukantas, Didysis lenkų–lietuvių kalbų žodynas, parengė Giedrius Subačius, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1995, t. II, 225; 1996, t. III, 80.*

15 [Simonas Daukantas,] *Lietuvių–lotynų kalbų žodynas, LLTI BR, F1–S.D.14.*

16 [Simonas Daukantas,] *Lietuvių kalbos žodynas, LLTI BR, F1–S.D.15.*

17 *Saulius Pivoras, „Vargo pelė“: Lietuvos nacionalinės istoriografijos pradininkas Simonas Daukantas, in: Lietuvių atgimimo istorijos studijos, kn. 5. Simonas Daukantas, sudarė Giedrius Subačius ir kiti, Vilnius: Viltis, 1993, p. 83.*

tai, „kas pačiam valdovui ir Lietuvos Respublikai (*quod ipsi Principi, quod Reipublicae Litvanae*) dievų lemta“²³. „Lizdeikis drąsino didį kunigaikštį, tardamas, jog laimę reiškę jo sapnas didžiam kunigaikščiui ir visai Lietuvos ūkei“, – rašo S. Daukantas „Darbuose“²⁴. Kęstutis „nuolatiniais karo žygiais buvo labiau nei kas kitas nusipelnęs Respublikai“ (*tantum ipse pro Republica egisset, quantum nemo allus*), – teigia A. Kojalavičius²⁵. „Kas gali skaityti darus [žygius] Kęstučio, dėl ūkės Lietuvos ir Žemaičių išdarytus“, – klausia S. Daukantas²⁶. A. Kojalavičiaus *Respublica Litwana* virsta „Lietuvos ūke“ ir kituose S. Daukanto veikaluose: „Būde“²⁷, 1831–1834 metais parašytoje „Istorijoje žemaitiškoje“²⁸, 1850–1854 metais sukurtame „Pasakojime apie veikalus lietuvių tautos senovėje“²⁹. „Darbuose“ atrandame ir pažodinių junginio *Respublica Litwana* vertimą: Riazanės kunigaikštis Olegas Vytauto laikais „traukė į dalyką Lietuvos, kurį baisiai baisniai nuterčiojo“³⁰. Taigi „dalykas Lietuvos“ čia išskyla kaip „ūkės Lietuvos“ sinonimas.

Žodis „valstybė“ S. Daukanto istoriniuose tekstuose pavartotas vos kelis kartus. Dviem atvejais jis akivaizdžiai turi „Didžiąjame lenkų–lietuvių kalbų žodyne“ nusakytą reikšmę. Tai pono arba viešpaties valda, viešpatija. „Būde“ aiškinama: senieji lietuviai ir žemaičiai „kožnas sau pats savo bare valdymieru, arba

rykiu, norėjo būti, nuo ko ir kraštą tokio sau pono vadino valstybe; kartais tą valdymierą vadino ponu, nuo žodžio paats, arba pats, pans, arba pons“³¹. „Pasakojime apie veikalus lietuvių tautos senovėje“ minima „Gudų valstybė“, kurią užkariavęs ir kurios gyvavimą nutraukęs Lietuvos valdovas Gediminas³². „Gudų valstybės“ reikšmę paaiškina „Istorijos žemaitiškos“ tekstas apie didįjį kunigaikštį Gediminą, kuris „monarchiją, arba viešpatystę, Gudų išnaikino“, kuris „pačia [Lietuvos] ūke rūpinos ir apie jos reikalus ir laimą trūsinėjo“³³. Taigi ir šiuo atveju žodis „valstybė“ pavartotas „monarchijos“, „viešpatystės“ reikšme. Įsidėmėtina: S. Daukanto brėžiama aiški skirtis tarp „Gudų viešpatystės“ ir „Lietuvos ūkės“. „Valstybę“ atrasime pavartotą ir ne taip griežtai apibrėžta reikšme: „Rimgaudas, didysis Lietuvos kunigaikštis, platino ir stiprino savo valstybę pietuose“, – rašoma „Pasakojime“³⁴. „Darbuose“ minima Rimgaudo stiprinta „Lietuvos ūkė“.

„Ūkės“, „lietos“ semantiniam laukui priklauso kiti pamatiniai S. Daukanto istorinio pasakojimo žodžiai: „ūkininkas“, arba „ūkėjas“ (pilielis), „liuosybė“ (laisvė), „dorybė“, „sueimas“ (seimas), „rėda“ (tvarka), „tauta“, „giminė“, „tėviškė“, „tėvainė“. Visi šie žodžiai sudaro respublikoniško S. Daukanto žodyno pagrindą. „Ūkė“ istoriniuose veikaluose tiesiogiai siejama ne tik su „ūkininku“, bet ir su „sueimu“, taip pat su „liuosybe“. „Apie didžiuosius ūkės reikalus“ lietuviai – „svietas“ su kunigaikščiu – visada tardavęsi tik „sueime“, – teigiama „Būde“³⁵. Vytenis „suvadino visus ūkininkus Lietuvos į sueimą, idant susirinkę Kernavėj, teirautųsi, kaip

galėtų tokiam atsiėjime Lietuvos ūkė ir savo liuosybę gelbėti“, „lietuviai ir žemaičiai sugraudinę [sumušę, sutriuškinę] neprietelius tėvainės savo, pargrįžo namo į sueimą teirautis, kaip galėtų toliau antturėti (užlaikyti) liuosybę ūkės savo“, – pasakojama „Darbuose“³⁶. Taigi „ūkė“ neatskirinama nuo „liuosybės“, nuo laisvų „ūkininkų“. „Liuosybė ūkės“, jos gynimas, yra „ūkininkų“ „sueimuose“ svarstomas ir sprendžiamas dalykas.

„Ūkė“ S. Daukanto istoriniuose veikaluose išskyla kaip „ūkininkų“, „ūkėjų“ (piliečių, laisvų gyventojų) bendruomenė, kaip bendras „ūkininkų“ reikalas. Įsidėmėtina, kad dar Martynas Mažvydas germaniškos kilmės žodžiu „ūkinikas“ nusakė ne žemdirbį, artoją, valstietį, bet šeiminką – ūkio savininką³⁷. Daukanto „ūkininkas“ – ir savo ūkio, namų, ir krašto šeiminkas. „Būde“ aiškinama: „Lietos nuomone toksai [lietuvio gyvenamas] kiemas vadinos dar ūkiu, nuo ko paeina žodis ūkininkas, gudiškai obivatelis“³⁸. Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu tapęs – „karūną Lietuvos ūkės“ iš Vilniaus vyskupo gavęs – Vytautas norėjęs lietuvius, „stiprios ir narsios tautos“ žmones, „visus į ūkininkus paversti“ [laisvais piliečiais padaryti], – rašoma „Pasakojime“³⁹. Rankraštyje išlikusi S. Daukanto rinkta etimologinio žodynelio medžiaga „Vocabularium. Marguminai“ rodytų, kad „ūkė“ jis buvo linkęs semantiškai sieti su namais, šeima, gimine, tėvonija. Šioje medžiagoje greta graikiškų, prancūziškų, lietuviškų žodžių trejetų „polis ville pilis“, „laos peuple lauds“ esama ir „oikio maison uke“⁴⁰.

36 *Ten pat*, p. 234–235.

37 *Dominykas Urbas, Martyno Mažvydo raštų žodynas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1996*, p. 399.

38 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I*, p. 440–441.

39 *Simonas Daukantas, Raštai, t. II*, p. 617.

40 [*Simonas Daukantas, Vocabularium. Marguminai, LLTI BR, F1-S.D.27, 1. 2.*

23 [*Albertas Kojalavičius-Vijūkas, Historiae Litvanae pars prior*, p. 263.

24 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I*, p. 262.

25 [*Albertas Kojalavičius-Vijūkas, Historiae Litvanae pars prior*, p. 354–355.

26 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I*, p. 335.

27 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I*, p. 590, 640–641, 646.

28 *Simonas Daukantas, Istorija žemaitiška, parengė Birutė Vanagienė, Vilnius: Vaga, 1995, t. I*, p. 63, 135, 407, 500, 529, 580–581, t. II, p. 155, 250–251, 343, 408.

29 *Simonas Daukantas, Raštai, t. II*, p. 40–41, 219, 403.

30 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I*, p. 350.

31 *Ten pat*, p. 571.

32 *Simonas Daukantas, Raštai, t. II*, p. 411.

33 *Simonas Daukantas, Istorija žemaitiška, t. I*, p. 579–580.

34 *Simonas Daukantas, Raštai, t. II*, p. 164.

35 *Simonas Daukantas, Raštai, t. I*, p. 577.

Lietuviai istoriniuose S. Daukanto raštuose vadinami „lietos vyrais“, „lietos tauta“ – respublikos žmonėmis. O didžiausiam veikale – „Istorijoje žemaitiškoje“ – iš „lietos“ siūloma kildinti ir patį lietuvių etnonimą: „lietuviai gal paeiti nuo žodžio lieta, kaipogi žodis lieta yra už godingą turimas ir taip šiandien dar yra sakoma: ‚Lietos vyras‘ arba: ‚Niekam lietai nederas‘.“⁴¹ Taip S. Daukanto sąmoningai kuriamas politinis žodynas tarsi paverčia laisvę lietuvių prigimties dalyku, o „lietą“, laisvą politinę bendruomenę, – neatskiriamą jo gyvenimo dalimi.

Nuo laisvės žodyno neatskiriama Lietuvos praeities vaizdų sąrangą – savitas laisvės vaizdynas. Raiškiais „Darbų“ ir „Būdo“ vaizdais S. Daukantas išdėsto savo politinės programos pagrindines idėjas. Štai kaip atrodo dabarties lietuvius įpareigojantis, jiems sektinas „bočių prabočių būdas“: „Povyzos [lietuviai buvo] drąsios ir malonios, ant kožno veido narsybė ir kantrybė žydėjo, o malonė [meilė] artimo kiekvieno širdy klestėjo; stovyla, kalba ir kožnas žingsnis reiškė visus liuosus esančius. [...] Ūkės dūmoj ir jos reikaluose tarp visų kliautis [pasitikėjimas] ir vienybė buvo, kožnas šelpė reikalaujantį ir gelbėjo gaištantį; [...] varguose kantrybę ir stangybę [stiprybę], o dūmoje išmintį rodė; [...] dėl to karėj narsybė, ūkėj dorybė ir teisybė per amžius tarp jų klestėjo, nors jų namų durys ant medžio kaškų [vyrių] girgždėjo, nesgi šiandien dar sako: „Iš baimės mirusiam bezdalai skambina.“ Ką širdy turėjo, tą ir žodžiu reiškė; ne kiltis [kilmė], ne turtai, bet išmintis ir dorybė, nuo visų patirta, kiekvieną į vyresnybę kėlė, nesgi visi lygūs buvo; ir taip, kas narsesnis karėj, tas ir vyresnis, kas doresnis, išmintingesnis ir teisesnis,

Už šią nuorodą esu dėkingas kolegei Romai Bončkutei.

⁴¹ *Simonas Daukantas, Istorija žemaitiška, t. I, p. 131.*

tas tiesos [teismo] suole sėdėjo... [...]

Niekų darbu neužsiėmė, ūkės ar lietos reikalais tesirūpino, kaip šiandien dar sako: „Tas niekam lietai nederą.“ [...] Vienybė, teisybė ir meilė artimo tarp visų klestėjo, broliais viens kitą vadino. Raštininkai tų gadynių negali atsigirti jų būdo ir taip rašo: „Lietuviai yra didžiai geros širdies ir gailingi žmonės...“ [...]

Liuosybę savo pervis mylėjo ir godojo, už kurią viso pasaulio aukso nebūt ėmę; todėl dar šiandien tariama yra: „Liuosas lab ir po kere [kelmu] begyvena“; atkaliai [priešingai], vergybos neapvežėjo [nekenė] ir už velnių darbą turėjo, tardami: „Velnius tau, – sako, – tevergauja, ne žmogus.“ [...]

Ne vien pati vieta [...], kurioje gyveno, skatino juos ant karių, bet patsai jų karingas būdas tenai traukė, nesgi mylintys pervis savo liuosybę, kurios iki pat savo gyvos galvos neišsižadėjo ir nuo neprietelių iki paskuoja ją gyniojo, kaipogi turtus, lobius, lepumą, noris viso pasaulio, per nieką turėjo, vieną tiktai savo liuosybę, kaipo lietos daiktą, godojo ir gerbė. [...]

Paprastai sriuobalu [viralu] buvo laiškai ar skoba putra [kruopienė su rūgpieniu]; [...] čia ne vienas rasi lepnis [išlepėlis], skaitydamas apie tokį jų valgį, švypterės, bet jei primins sau, jog senieji lietuviai, kalnėnai ir žemaičiai, tokiu valgiu misdami, per 500 metų su kardu guldami ir keldami, ne vien mokėjo ir stengė nuo kruvinų neprietelių savo liuosybę ginti, bet dar gandinti visą pasaulį savo narsybe ir kantrybe, tas aiškiai susigės, save regėdamas šiandien ištižusiu vergu, noris sukru [cukrus] sulpančiu [čiulpančiu] ir skaninius [skanumynus] laičančiu, nesgi visados godos [garbės] vyras velija noris šaknelėmis misti, jeib tiktai liuosu gyventi, nekaip šešku būti, svetimus kiaušius gerti, vištas ėsti ir tamsiame urve smirdėti. [...]

Tas yra žinomu, jog svietas [žmonės] buvo liuosas iki paskuoja gadynių, ir be svieto pritarimo ir žinios ne vien didysis kunigaikštis, bet ir pats kūrė-

jų kūrėjas [aukščiausias žynys] nieko nedrįso veikti lietos reikaluose. Kas yra teisingu, nesgi kas neša našta, tas turi žinoti, dėl ko ją neša.“⁴²

Taigi praeities vaizdynu S. Daukantas brėžia antitezę tarp Rusijos imperijos pavergtų, suvargusių žmonių ir buvusių laisvų, kilnių, dorų, savo „ūkė“ ar „lietą“ savarankiškai „rėdžiusių“ lietuvių. Jie, pasak S. Daukanto, gynę „liuosybę“ ir mylėję dorybę taip pat kaip graikai ir romėnai. Senųjų lietuvių laisvę ir dorybę rodžiusios jų išvaizda, kalba, laikysena. Laisvė ir dorybė – jų tapatybės dalys. Aki vaizdu, kad tokiu vaizdynu siekiama gaivinti laisvės atmintį, žadinti savarankiško, nepriklausomo gyvenimo geismą – neleisti ne tik savo namų, bet ir laisvos „Lietuvos ūkės“ pamiršti, „nutausti“. Laisvės meilė, rūpestis bendrais lietos reikalais, narsa ir kitos dorybės – lietuviams protėvių perduotas palikimas.

Istorinis S. Daukanto pasakojimas įspūdingais vaizdais tvirtai susieja lietuvių būdą su juos supusia „tėvainės“ gamta, lietuvių laisvę ir laimę – su jų giriomis: būtent neįžengiamos Lietuvos girios per amžius patikimai saugojusios lietuvių „liuosybę“. Lietuvių protėvių giminė „išgrūsta nuo nuožmių tautų, liuosybę savo tautpydama, išitraukė į girias ir versmes to krašto, kuriame šiandien lietuviai, kalnėnai ir žemaičiai, gyvena“; lietuvių protėviai „traškančiose giriose, nuo įkūrimo pasaulio nekušintose, ilgus amžius, džiaugdamos liuosybe savo prabočių, tarp girių laimingai gyveno“; „senieji kalnėnai ir žemaičiai, apsikapėję savo giriose ir versmėse it pilyse, ilgus amžius laimingai gyveno, liuosybe savo bočių džiaugdamos“⁴³, – vis kartojama „Būde“.

(Bus daugiau)

⁴² *Simonas Daukantas, Raštai, t. I, p. 444, 446–448, 451–452, 457, 472–473, 578.*

⁴³ *Ten pat, p. 409, 423, 428.*

Darom tvarką!

Daumantė: Ačiū, kad sutikai man padėti sutvarkyti butą. Jau gal tris savaites tik prabėgomis kiek pasitvarkydavau, pavalgydavau, tai darbo bus nemažai.

Gintarė: Puiku, aš labai mėgstu šį darbą. Gal kai kam gali pasirodyti keista, bet tvarkydamosi namus atsipalaiduoju, savotiškai pailsiu.

Daumantė: Na, aš apie save to paties negalėčiau pasakyti...

Gintarė: Siūlau paskaityti knygą „Viskas savo vietoje“. Jos *bendraautorius* yra mano geras draugas. Ši knyga tikrai padės Tau pamėgti tvarkymąsi.

Daumantė: Mielai paskaityčiau. Ar gali man ją užsakyti?

Gintarė: Štai iš karto užsakysiu, nes vėliau galiu pamiršti. Koks čia artimiausias *pačkomatas*?

Daumantė: Seinų g. 51.

Gintarė: Gerai. Tai nuo ko pradėdam? Gal nuo *lazenkės*?

Daumantė: Pirmiausia – *selfi* su geriausia drauge. ☺ O dabar jau galim imtis darbo. *Lazenkė* nedidelė, abi joje vos sutilpsime. Tai gal viena mūsų valys ją, o kita tuo metu – langus?

Gintarė: Gerai, aš pirmiausia išvalysiu vonią ir *umivalkę*. Štai matau – yra „Cif“ *mlečkas* su *vibieliacum*. Aš namie tokį pat naudoju *prišnicui*.

Daumantė: Jis tikrai veiksmingas. Juo valau ir *zlevą* virtuvėje. Kurgi aš padėjau tą *pliną langams*? Negaliu rast.

Gintarė: Štai čia, pasislėpęs už *želio sedesui* valyti. O, matau – ir Tu

tą naujausią „Viledos“ *mopą* turi.

Daumantė: Taip, visai neseniai nusipirkau. Dar nenaudojau. Šiandien išbandysim.

Gintarė: Jis puikiai valo ir sugeria drėgmę. O kodėl čia prie durų guli *odživkės plaukams* ir *zmivačo nagams* buteliukai?

Daumantė: Pamiršau vakar išmesti. Reiks vėl nusipirkti, nes jau pasibaigė. Ir dar reikia *plino indams*. Kad tik neužmirščiau...

Gintarė: Geriausiai užsirašyk kokiam nors *notese*. Aš visada taip darau, nes, kaip sakoma, mano atmintis gera, tik labai trumpa. ☺

Bendraautorius – netaisyklingos darybos žodis. Asmenį nusakantys dūriniai su pirmuoju dėmeniu *bendra-* sudaromi taip: pirmas dėmuo *bendra* + antras dėmuo – daiktavardis su (pakeista) galūne *-is* (mot. *-ė*). Tai gi *bendraautoris (-ė)*, plg.: *bendradarbis, bendrakursis*.

Pokalbyje pavartota daug neteiktinų svetimžodžių. Tai: *pačkomatas* – *paštomas, lazenkė* – *vonios kambarys, selfi* – *asmenukė, mlečkas* su *vibieliacum* – *pienelis* su *balikliu, prišnicus* – *dušas, plinas langams* – *langų valiklis, želis sedesui* – *gelis klozetui, mopas* – *šluostė, odživkė plaukams* – *plaukų kondicionierius, zmivačus nagams* – *nagų lako valiklis, plinas indams* – *indų ploviklis, notesas* – *bloknotas (užrašų knygelė), umivalkė* – *praustuvė, zlevas* – *plautuvė* (abu įrenginiai dar vadinami *kriaukle*).

Gabrieli
Kacėiauskaite

„Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ plėtra ir stiprinimas“

Punsko savivaldybė įgyvendina projektą „Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ plėtra ir stiprinimas“, kurį iš dalies finansuoja Palenkės vaivadija, pagal paskelbtą konkursą „Palenkės vaivadijos savivaldybių bendradarbiavimo su užsieniu stiprinimas 2024 m.“.

Projekto partnerė yra Lazdijų rajono savivaldybės administracija. Jo įgyvendinimo trukmė – nuo 2024 04 01 iki 2024 11 30, vieta: Punkskas, Lazdijai. Projekto bendra vertė 29.800,00 PLN / 6915 eurų. Suteiktos dotacijos suma 14.900,00 PLN / 3457 eurai.

Įsikūrus Europos teritorinio bendradarbiavimo grupei (toliau – ETBG) „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ (ribotos atsakomybės, su būstine Punske; Lenkijos užsienio reikalų ministerijos 2024 02 01 sprendimas Nr. DDPK.236.4.2022/15), Punsko savivaldybė sėkmingai pateikė paraišką dėl finansavimo minėtam konkursui.

Įgyvendinant projektą siekiama sustiprinti ir plėtoti Lenkijos ir Lietuvos partnerystę. ETBG „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ sudaro 12 Lenkijos savivaldos

institucijų ir 3 Lietuvos savivaldybės. Norima skatinti savivaldos institucijų dalyvavimą įgyvendinant Lenkijos ir Lietuvos bendrus projektus.

Numatyta surengti 4 susitikimus, skirtus įsteigti ETBG pradėti veiklą (steigiamoji konferencija, susitikimas, skirtas ETBG biuro veiklai, du darbiniai susitikimai ETBG vietos strategijai parengti). Jie vyks Punske ir Lazdijuose.

Balandžio 25 d. naujame kultūros ir švietimo pastate Punske įvyko Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Lenkijos ir Lietuvos tarpvalstybinė funkcinė zona“ steigiamoji konferencija. Ją atidarė Punsko viršaitis Vytautas Liškauskas kartu su Lazdijų rajono savivaldybės mere Ausma Miškinienė. Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas Genadijus Mackelis pristatė dabartinę Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo padėtį. Vėliau Lazdijų rajono savivaldybės merės patarėja Sonata Dumbliauskienė ir koordinatorius Jaroslavas Ržany (Jarosław Rżany) papasakojo apie ETBG tikslus ir planuojamą veiklą. Konferencijoje taip pat kalbėjo pakviesti svečiai: Palenkės vaivadijos įstaigos Vaivados biuro direktorius Mateušas Ziemblickis

(Mateusz Ziemblicki), laikinai einanti Tarptautinio bendradarbiavimo departamento direktoriaus pareigas Gražina Sobecka (Grażyna Sobecka), Seinų apskrities viršininkas Maciejus Plesievičius (Maciej Plesiewicz), Vaivadijos asamblėjos narys Cezaras Ciesliukovskis (Cezary Cieślukowski). Po pietų pertraukos įvyko pirmasis ETBG asamblėjos ir vykdomosios valdybos posėdis, kurio metu buvo išrinkta ETBG vadovybė ir priimti nutarimai.

Lenkijos ir Lietuvos pasienio zonos padėties analizė atskleidžia akivaizdžius trūkumus ir sunkumus, susijusius su socialine ir ekonomine plėtra bei žemesniu pragyvenimo lygiu nei kitose teritorijose. Įkurta ETBG siekia stiprinti ekonominę, socialinę ir teritorinę abiejų regionų sanglaudą. Projekte numatyti ETBG susitikimai sudarys sąlygas grupei pradėti savo veiklą. Tai novatoriškas projektas, nes ETBG – kaip dviejų šalių institucija, turinti juridinio asmens statusą, sukurs naujas, realias ir veiksmingas galimybes bendradarbiauti ir gerinti Lietuvos ir Lenkijos regionų situaciją, tiesiogiai per Europos Sąjungos programas dalyvauti įvairiuose projektuose.

Lietuvos žiniasklaida

2024 04 25–05 12

Gegužės 12 d. – Lietuvos prezidento rinkimai. Apie tai daugiausia rodyta, kalbėta ir rašyta Lietuvos žiniasklaidoje, nors nuo pat rinkimų kampanijos pradžios politologai kalbėjo, kad šie rinkimai blankūs kaip niekada anksčiau. „Priešrinkiminės kampanijos štilis, kokio dar nėra buvę. Miestų gatvėse – vos vienas kitas kandidatų plakatas. <...> Plakaty ar kitokios reklamos tiek sostinėje, tiek regionuose galima ieškoti su žiburiu. Prieš penkerius metus skelbimų lentose rinkėjus viliojo itin gausus kandidatų plakaty kiekis, o šiandien, kas nori valdyti valstybę, nesimato.

<...> Lauko reklamos bendrovės „JCDecaux“ duomenimis, šiemet kandidatų plakaty yra 3,5 karto mažiau nei prieš praėjusius rinkimus. Ne ką aktyvesni kandidatai ir internete“, – rašė portalas tv3.lt.

Tokį reklaminės kampanijos nykumą ekspertai aiškino tuo, kad nugalėtojas lyg ir aiškus. O dar du kandidatai kovoja dėl išėjimo į antrąjį turą ir galimybę ten susirungti dėl antrosios vietos su „aiškiu nugalėtoju“. Todėl varžovai nelinkę persistengti ir mėtyti pinigus į balą. Geriau juos pataupyti dar dvejiems šiais metais vyksiantiems rinkimams: į Europos Parlamentą birželį ir Seimą spalio mėnesį.

Už dabartinį šalies vadovą Gitaną Nausėdą prieš kelias savaites balsuoti ketino apie 40 proc. apklaustųjų. Kiti „rimtesni“ kandidatai – teisininkas profesorius Ignas Vėgėlė ir premjerė Ingrida Šimonytė – turėjo beveik vienodą piliečių palaikymą. Tiesa, beveik visą laiką nedidele persvara apklausoje pirmavo I. Vėgėlė. O ir galimybę antrajame rinkimų ture pasivaržyti su G. Nausėda politologai dažniau prognozavo teisininkui.

Tačiau pamažu rinkimų traukinys įsivažiavo: organizuoti debatai konkrečiomis temomis nacionalinėje televizijoje, visi aštuoni kandidatai pristatyti „Žinių radijo“ laidoose, naujienų portaluose. Bet ir čia nyku, nuobodu... „Debatai, dar kaip vykstantys vėlai vakare, tikrai galėjo priversti snūstelti, nes buvo galima tikėtis daugiau – ryškesnių, aštresnių nuomonių išsiskyrimų, juo labiau kad skaitant kandidatų bent jau trumpąsias programas buvo ir radikalesnių pozicijų nei tos, kurios buvo išreikštos.

Apskritai toks vaizdas, kad nebuvo bandoma kibti vienas kitam į atlapus. Man susidarė toks gana slogus vaizdas“, – portalui lrytas.lt debatus komentavo Vytauto Didžiojo universiteto docentas, politologas Ignas Kalpokas. Ir čia specialistas akcentavo ne vieno kandidato dalyvavimą „dėl varnelės“: „Daugelis kandidatų dalyvauja gana formaliai, nes yra arba partijos noras, arba kiti tikslai. Kalbu apie Europos Parlamento ir Seimo rinkimus. Aistros, noro, tikėjimo savi mi labai pritrūko“, – sakė I. Kalpokas.

Jau po pirmųjų debatų komunikacijos specialistai atkreipė dėmesį, kad iš tarp rinkėjų populiariausiųjų trejeto prasčiausiai atrodė I. Vėgėlė. „Lyderių trejetuke labai aiškiai matosi, kad I. Vėgėlė yra kito politinio svorio, kategorijos kandidatas. Jis – perversintas kandidatas. Rinkėjų palankumam yra daugiau, nei jis jį gali pateisinti net savo retorika“, – „Lietuvos ryto“ televizijos laidoje „Nauja diena“ sakė buvęs G. Nausėdos 2019 metų rinkimų štabo komunikacijos vadovas Aistis Zabaraskas. Jis atkreipė dėmesį, kad I. Vėgėlei reikėtų griebtis ko naujo, nes nuo pat rinkimų kampanijos pradžios jis bando „važiuoti ta pačia pavara“, tačiau tai nebeveikia.

Dar prieš porą mėnesių politologai, kaip minėta, neabejojo dabartinio Prezidento pergale (kad ir ne pirmajame ture), o jo galimu varžovu dažniau buvo įvardijamas I. Vėgėlė, tačiau naujausios naujienų agentūros „Elta“ užsakymu „Baltijos tyrimų“ atliktos apklausos (balandžio 10–21 dienomis) rezultatai parodė nemažus pokyčius, įvykusius per mėnesį nuo ankstesnės apklausos. „Ilgą laiką atotrūkį nuo konkurentų didinuso dabartinio prezidento G. Nausėdos palaikymas krito beveik dešimčia procentinių punktų. Savo ruožtu pagrindiniai antrosios kadencijos siekiančio G. Nausėdos konkurentai per mėnesį savo simpatikų gretas sustiprino. Labiausiai augo palaikymas premjerei I. Šimonytei“, – rašė portalas delfi.lt. Vis dėlto G. Nausėdą palaikė 35,2 proc. gyventojų. I. Vėgėlė (12,3 proc.) ir I. Šimonytė (10,2 proc.) smarkiai atsiliko, tačiau dabartinė Vyriausybės vadovė atsilikimą nuo I. Vėgėlės per mėnesį sumažino beveik pusantro procento. Rinkimų dieną to skirtumo, kai jis toks nedidelis, gali ir visai nelikti. Tuo labiau kad, anot sociologų, maždaug 25 proc. rinkėjų teigia, jog gali pakeisti nuomonę, o apie 20 proc. sakė, kad rinkimuose dalyvaus, bet dar nepasirinko, už ką balsuos.

Jau ir politologai ėmė santūriau vertinti G. Nausėdos, kaip neabejotino favorito, galimybes. Dar daugiau abejonių dėl antrosios vietos. Tiesa, kad nugalės G. Nausėda, abejojančiųjų nepadaugėjo. Tačiau atsirado daugiau įsitikinusiųjų, kad jis tikrai nebus išrinktas jau pirmajame ture. „Antro turo greičiausiai nebūtų prireikę, jei būtų buvę plius 10. Minus 10 jau rodo, kad 99,9 procentais šiandien tikrai galime sakyti, kad antras

turas bus. Nors laiko dar šiek tiek yra“, – Irytas.lt perteikė Klaipėdos universiteto politologės Gabrielės Burbulytės-Tsiskarishvili žodžius.

Tiesa, apklausos Lietuvoje „ką palaikai, už ką balsuosi“ niekada nepasižymėjo dideliu tikslumu. Politikos specialistai sako, kad rezultatai dažnai priklauso ir nuo to, kas užsako apklausą. O žmonės bijo reikšti savo nuomonę ir atsako, „kaip kalba televizorius“. Ne kiekvienas viešai drįs pasakyti, kad palaiko, pavyzdžiui, Remigijų Žemaitaitį, kuris, pasak Konstitucinio Teismo (KT), savo pasisakymais apie žydų tautą sulaužė priesaiką ir šiuo būdu pažeidė Konstituciją. Arba gydytoją Eduardą Vaitkų, kritikuojamą dėl prorusiškų pareiškimų.

Įdomu, kad pagal minėtą apklausą R. Žemaitaitį palaiko beveik 9 proc. rinkėjų (4-oji vieta), o, kaip pastebėjo ne vienas politologas, KT sprendimas jam kaip tik pridėjo rinkėjų palaikymo. Apie jo didelį populiarumą Žemaitijoje „Žinių radijuje“ kalbėjo politologas Vytautas Dumbliauskas, kuris Trečiojo amžiaus universiteto (visuomeninė vyresnio amžiaus žmonių organizacija) klausytojams skaitė paskaitas Kelmėje ir Plungėje. „Jie visi su aukštuoju išsilavinimu ir yra labai aktyvūs balsuotojai. <...> Aš buvau nustebęs: Žemaitaitis ir Kelmėje, ir Plungėje labai populiarus. Žmonėms netinka nė kairė, nė dešinė. Jiems imponuoja griežtas Žemaitaičio kalbėjimas.“

Politologai sako, kad I. Vėgėlė su R. Žemaitaičiu, o I. Šimonytė su šeštojoje vietoje esančiu Dainiumi Žalimu dalijasi tuos pačius rinkėjus. Klausimas: ką iš dviejų pasirinksi rinkėjai?

Kokiais 2015 metais, kai Lietuva įsivedė eurą, tūkstantis į rankas atrodė tikrai dideli pinigai (vidutinis atlyginimas buvo apie 700 Eur). O 3–5 tūkstančius gaunantieji pagal to meto kainas galėjo jaustis vos ne milijonieriais. Pernai šalyje vidutinis atlyginimas buvo 1250 eurų, o už tūkstantį šiandien dirbti ne kiekvienas sutiks, ypač žinant, kaip per pastaruosius

pora metų pakilo prekių ir paslaugų kainos.

Kaip rašė portalas lrt.lt, didžiausią vidutinę algą Lietuvoje šių metų kovą mokėjo renginių organizavimo bendrovė „Live Nation Lietuva“ – visą arba ne visą mėnesį dirbę keturi bendrovės darbuotojai gavo vidutiniškai 101,2 tūkst. eurų! Kai imi tokius pinigus, tai gali pirkti namus už milijonus ar mokėti tūkstančius už nuomą.

Kaip dienraščiui „Lietuvos rytas“ pasakojo nekilnojamojo turto agentūros specialistai, per tris šių metų mėnesius Vilniuje parduoti penki namai ir trys butai, brangesni nei milijonas eurų! O brangiausias šio ketvirčio pirkinys – maždaug 332 kvadratinų metrų būstas ir 14,5 aro sklypas. Pirkėjas už tai paklojo 3,5 mln. eurų. Per pirmuosius tris šių metų mėnesius brangiausiai išnuomoto buto kaina neskelbiama. Antras pagal brangumą sandoris – 3500 eurų per mėnesį už 145 kvadratinų metrų butą su vaizdais į upę ir miestą. Namas Žvėryne išnuomotas už 2800 eurų per mėnesį.

Anot portalo tv3.lt, šiandien didelių atlyginimų ypatingai gviešiasi jaunimas. Jie ir daugiau nei vyresniosios kartos darbuotojai reikalavimų turi darbdaviams. O viena pagrindinių priežasčių, kodėl jaunimas keičia darbus, yra per mažas atlyginimas. Kaip sako darbdaviai, „jauni, be patirties, bet jau prašo 2 tūkst. eurų į rankas“. „Kartais net neatsižvelgdami į darbo skelbimo turinį. Ypač tai pastebima tarp žemesnės kvalifikacijos ar mažiau praktikos turinčių asmenų“, – sakė Užimtumo tarnybos atstovė. Tiesa, darbdaviai pastebi, kad darbuotojai drąsiau ir dažniau reiškia pageidavimus ne tik dėl užmokesčio didinimo, bet ir dėl fizinių darbo sąlygų gerinimo ar galimybės dirbti nuotoliu.

Ūkininkai ne pirmi metai bėdoja, kad jiems vis sunkiau surasti norinčiųjų dirbti žemės darbus. Net pasiimant ir atsivežant iš namų, duodant pavalgyti ir mokant 50 Eur per dieną. Jie išskiria 30–40 metų žmones, kurie turi

kitus darbus, bet nori papildomai užsidirbti ir ateina padirbėti laisvadieniais. O jaunimas, pasak ūkininkų, nori didelių atlyginimų, bet dirbti – nelabai.

Pasirodo, kad ir socialiniai tinklai daro didžiulę įtaką jaunų žmonių nepagrįstiems lūkesčiams. Ypač matant ir girdint, kaip jiems atrodo, labai turtingus ir gražiai gyvenančius įtardarius. Todėl Lietuvoje užaugo karta, kuri nežino, kas yra ekonominė krizė. Finansų analitikas Marius Dubnikovas „Žinių radijuje“ pasakojo apie pokalbį su devyniolikmečiu, kuriam, pasak jo, gyvenimas baigtas, nes iki dabar nespėjo uždirbti milijono. Vyrukas visko nori dabar, dar penkiasdešimt metų „arti“ jis nesuruošia.

Kažkada baigusiam aukštąją mokyklą mokytoju ar gydytoju paskyrimas dirbti rajono centre buvo laikomas didele sėkme. Apie Vilnių ar Kauną galėjai tik pasvajoti. Šiandien, kai net šalies didmiesčių mokykloms ar ligoninėms trūksta dešimčių mokytojų ar gydytojų, slaugytojų, Joniškį, Rokiškį ar Pasvalį pasirinkti gali nebent gyvenimo aplinkybių priverstas specialistas. Savivaldybės atvykstantiems specialistams sugalvoja kompensuoti po kelis tūkstančius persikėlimo išlaidų ar dengti dalį būsto išlaidų. Pasak valdininkų, darbo į valias, o ir atlyginimai didesni negu kokiam didmiestyje. Deja, šiandien, kaip rašė portalas tv3.lt, ir 4–5 tūkst. eurų į rankas gydytojų į rajonus nesuvilioja.

Rašinio autoriai aprašo situaciją dar neseniai sveikatos apsaugos ministro pavyzdine rajono gydymo įstaiga pristatinėtoje Joniškio ligoninėje. Jos Vidaus ligų skyriuje neliks 75 proc. gydytojų, nes į pensiją išeina 3 iš 4. Todėl ligoninė visą parą nebeteiks ir skubios medicinos paslaugų. „Dabar resursus redukuojame tam, kad galėtume pasiūlyti tuos 4–5 tūkst. „į rankas“, kad galėtume pritraukti gydytojus, kurie galėtų dirbti dienomis, o ne tik atvažiuotų“, – kalbėjo gydymo įstaigos vadovas Martynas Gedminas.